

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΚΕ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 | 1/15 ΜΑΪΟΥ 1976 | ΑΡΙΘ. 9-10

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ

2. ΙΓΝΑΤΙΟΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ († 109 ἢ 107 μ. Χ.;).*

6. Παρ' Ἰγνατίῳ ὑπάρχει ἡ παρὰ τῷ Παύλῳ ἐν τῇ πρὸς Κολοσσαεῖς ἐπιστολῇ του ἐκφραζομένη διδασκαλία περὶ τοῦ κόσμου, τοῦ ὄρατοῦ καὶ τοῦ ἀόρατου (Πβλ. Τραλλ. 5,2. Ῥωμ. 5,3. Σμυρν. 6,1). Πέραν τοῦ ὄρατοῦ κόσμου ὑψοῦται ὁ οὐράνιος καὶ ἀόρατος κόσμος. Ἐν αὐτῷ εὐρίσκονται τὸ κράτος τῶν κακῶν καὶ ἡ βασιλεία τῶν ἀγαθῶν πνευμάτων (Πβλ. Τραλλ. 5,2. Σμυρν. 6,1. Ἐφ. 13,1 ἐ.). Καὶ τὰ κακὰ πνεύματα εἶναι διὰ τὸν Ἰγνατίον δυνάμεις, τὰς ὁποίας ὀφείλει ὁ ἄνθρωπος νὰ λάβῃ σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν του, ὡς δυναμένας νὰ ἔχωσι πραγματικὰς κακὰς ἐπ' αὐτοῦ ἐπιδράσεις. Ἡ ἐπὶ γῆς ζωὴ εἶναι εἰκὼν τῆς οὐρανόου, ὡς τε πραγματικότης καὶ ὡς μέλλοντος νὰ συμβῆ γεγονότος. Ἡ παράστασις αὕτη, ὡς ἐμφανίζεται παρ' Ἰγνατίῳ, ὑπομινῆσκει τὰς ἰδίας παραστάσεις παρούσης καὶ μελλούσης ζωῆς τοῦ Ἑλληνιστικοῦ—Ἰουδαϊκοῦ κόσμου.

7. Οὕτω πως ἡ ἐπὶ τῆς γῆς Ἐκκλησία καὶ αἱ ἐπὶ μέρους ἐκκλησιαστικαὶ κοινότητες ἔχουσι τὸ οὐράνιον ἀρχέτυπον αὐτῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀγαθῶν πνευμάτων, ὡν εἰκὼν ὁ ρατὴ εἶναι ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ παράδειγμα τῶν ἐν οὐρανοῖς δικαίων καὶ ἀγίων ὀφείλει ν' ἀκολουθήσῃ (Πβλ. Μαγν. 6,2. 13,2). Ἄλλ' ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι μόνον εἰκὼν τοῦ οὐρανόου ἀρχέτυπου, ἀλλ' ἅμα καὶ οὐρανόου

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 139 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7-8 τεύχους.

ἐπὶ τῆς γῆς κοινωνία. Διότι ὁ Ἰγνάτιος ἐννοεῖ τὴν Ἐκκλησίαν μετὰ τοῦ Παύλου (καὶ τῆς Α' ἐπιστ. Κλήμεντος), ὡς τὸ μυστικὸν σῶμα τοῦ Χριστοῦ (Σμυρν. 1,2. Τραλλ. 11,2. Ἐφ. 4,2), τῆς κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας οὐσης ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ἐκ τῶν θεμελιωδῶν τούτων ἀντιλήψεων ἐκκινῶν ὁ Ἰγνάτιος παραινεῖ καὶ διδάσκει τὴν ὁμοφροσύνην (Φιλ. 8,1), ὡς καὶ ὁ Κλήμης ἐν τῇ Α' ἐπιστολῇ του πρὸς Κορινθίους, ὡς τὴν δημιουργὸν τῆς ἐνοτήτος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἣτις εἶναι πράγματι τὸ πρῶτον δῶρον τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ (Πβλ. Ἐφ. 20,2). Τῆς ἐνότητος καὶ ὁμοφροσύνης ταύτης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἔξοχον καὶ μοναδικὸν παράδειγμα εἶναι ἡ ἐνότης Χριστοῦ καὶ Πατρὸς (Μαγν. 1,2 ἔ.). Ἐν τούτοις οἱ δοκηταί, οἵτινες ἀρνοῦνται τὴν πραγματικότητα τοῦ φυσικοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ-Θεανθρώπου, εἶναι ἅμα μακρὰν τῆς ζωῆς τοῦ μυστικοῦ σώματος, τῶν θρησκευτικῶν ὀργανώσεων καὶ προετοιμασιῶν τῆς κοινότητος (Πβλ. Σμυρν. 7,1). Καθ' ὅμοιον τρόπον ἐνεργοῦν καὶ οἱ σχισματικῶς δρῶντες ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ οὕτως ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ με αὐτοὺς (Πβλ. Μαγν. 4. Φιλ. 4. Σμυρν. 8,1 ἔ. 9,1). Κοινὴ προσφορὰ τῆς ἀναιμάκτου θυσίας, κοινὴ ὁμολογία πίστεως (Ἐφ. 20,2) ἐν ἐνότητι καὶ ὁμοφροσύνῃ μετὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας καὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ταύτης μαρτυροῦν κοινὸν βίον ἐντὸς μιᾶς Ἐκκλησίας, ἣτις ἐν χρόνῳ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ καὶ καθ' ὃν ἠθέλησεν ὁ Πατὴρ τρόπον ὡς ὀρατὴ ἐπὶ τῆς γῆς ἐμφανίζεται. Ἀλλὰ συγχρόνως αἱ ἐπὶ μέρος ἐκκλησιαστικαὶ κοινότητες ἢ Ἐκκλησίαι εἶναι ἡ κοινὴ Ἐκκλησία, ἡ κοινῶς μετέχουσα τῶν ἀοράτων ἀγαθῶν, ἅτινα ἀπολαύει, ἦτοι τῆς Χάριτος καὶ τῶν Μυστηρίων (Πβλ. Ἐφ. 20,2. Σμυρν. 7,1). Ἰδιαιτέρα σπουδαιότητα καὶ ἀξίαν ἀποδίδει ὁ Ἰγνάτιος εἰς τὴν παρακλητικὴν προσευχὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δι' ἕνα ἕκαστον τῶν μελῶν (ὡς καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν του), δι' ἄλλας κοινότητος (ὡς π.χ. διὰ τὴν ἐν διωγμῷ τελοῦσαν Ἐκκλησίαν Ἀντιοχείας), διὰ τοὺς ἀπίστους καὶ τοὺς ἐν πλάνῃ εὑρισκομένους (αἵρετικούς) (Ἐφ. 10,1. Σμυρν. 4,1), ὡς καὶ διὰ τὴν μεταξὺ τῶν κοινοτήτων ἐπικοινωνίαν.

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΟΝΗΣ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Θωμᾶς ὁ Δίδυμος.

Ὁ ἐκ τῶν Δώδεκα Μαθητῶν τοῦ Κυρίου Θωμᾶς ὁ Δίδυμος, τὸν ὁποῖον φέρει εἰς τὴν μνήμην μας ἢ μετὰ τὸ Πάσχα Κυριακὴ, δὲν ἦτο ἄπιστος, ὡς συνήθως τὸν φαντάζεται ἢ κοινὴ χριστιανικὴ γνώμη. Ἦτο ἀπλῶς ἀδύνατος εἰς τὴν πίστιν. Δὲν εἶχεν εἰς τὰ στήθη του τὸν «κόκκον συνάψεως». Διὸ καὶ ἠμφεσβήτησε τὴν Ἀνάστασιν. Ὁ Κύριος, ὅταν ἐφανερίσθη ἐνώπιόν του, τὸν ἀπέτρηφεν ἀπὸ τὴν ἀπιστίαν, δὲν παρεδέχθη ὅτι εἶχε περιπέσει εἰς αὐτήν. Τοῦ εἶπε· «Μὴ γίνου ἄπιστος». Τὸ εὐαγγελικὸν κείμενον περιορίζει τὴν ἐνοχὴν τοῦ Θωμᾶ. Εἰς αὐτὰ δὲ τὰ ἀκριβῆ μέτρα ὁφείλομεν νὰ τὴν βλέπωμεν καὶ ἡμεῖς.

Τὸ σφάλμα του λοιπὸν δὲν τὸν ἀπομονώνει ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν πιστῶν, ἀλλὰ εἶναι ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ χαρακτηρίζουν καὶ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς ἀποδοκιμάζοντας αὐτό. Διότι πόσοι καὶ πόσοι ἐξ ἡμῶν δὲν ὁμοιάζομεν, αἰσθανόμενοι τὴν ἀνάγκην νὰ στηρίζομεν τὴν πίστιν μας εἰς ἀπτά, ψηλαφητὰ δεδομένα, μὲ τὸν Θωμᾶν ἐκείνης τῆς Κυριακῆς; Εἴμεθα ψυχαὶ δίδυμοι πρὸς τὸν Δίδυμον.

Ὡς καὶ οἱ λοιποί;

Τὸ φαινόμενον δὲν εἶναι σπάνιον. Εἰς τὰ χριστιανικὰ κοιμητήρια τάφοι καὶ σταυροὶ φέρουν ἐπιγραφάς, ποὺ συνήθως δὲν εἶναι καθόλου ἀπαύγασμα εὐαγγελικοῦ βιώματος τῶν οἰκείων τοῦ νεκροῦ. Οὗτοι, ὡς θὰ ἔλεγεν ὁ θεῖος Παῦλος, δὲν ἐκφράζουν εἰς αὐτὰς εἰ μὴ πνεῦμα ἐνθυμίζον τοὺς ἀρχαίους εἰδωλολάτραις, «τοὺς λοιπούς, τοὺς μὴ ἔχοντας ἐλπίδα». Πνεῦμα ἀπογνώσεως καὶ ἀπαρηγορήτου πένθους, ἀποδεικνύον ὅτι λείπει ἢ φωτεινὴ χριστιανικὴ πίστις εἰς τὴν ἄνω ζωὴν.

Καλὸν εἶναι λοιπὸν, πρὸς ἀποφυγὴν τοιοῦτου φαινομένου, ἢ Ἐκκλησίαν νὰ λάβῃ μέριμναν διὰ τὸν σχετικὸν διαφωτισμὸν τοῦ πληρώματός της. Θὰ ἦτο ὑπερβολὴ νὰ θεωρηθῆ, ὅτι αἱ ἐπιγραφαὶ αὐταὶ δίδουν τὸ μέτρον μιᾶς πνευματικῆς καταπτώσεως. Διότι πολλαὶ τούτων ἔρχονται εἰς τὸ φῶς μᾶλλον ἀπὸ ἐπιπολαίαν μίμησιν παρὰ ἀπὸ ἀπιστίαν. Ὅπως καὶ νὰ ἔγῃ ὅμως τὸ ποῦγμα, ἢ διαρξίς των οὔτε ἐποικοδομητικὴ εἶναι οὔτε τιμᾷ τὴν Ἐκκλησίαν μας.

ΑΙ ΠΑΣΧΑΛΙΟΙ ΛΑΤΡΕΥΤΙΚΑΙ ΣΥΝΑΞΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟ «ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟΝ» ΤΗΣ ΑΙΘΕΡΙΑΣ

Τὸ ἐν λατινικῇ γλώσσῃ Ὀδοιπορικὸν τῆς ἐπισκεψαμένης τοὺς Ἁγίους Τόπους Αἰθερίας (Peregrinatio ad loca Sancta) (τέλη δ' αἰῶνος) περιέχει σπουδαιότατον ὑλικόν, ἀναφερόμενον εἰς τὴν λατρείαν τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων. Οὕτως χαρακτηριστικαί εἶναι, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ αἱ ἐν τῷ «Ὀδοιπορικῷ» περιγραφαὶ τῶν πασχαλίων λατρευτικῶν συναξέων ἀπὸ τοῦ Σαββάτου μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς.

Συμφώνως πρὸς τὰς περιγραφὰς ταύτας, κατὰ τὸ Μέγα Σάββατον τελοῦνται αἱ συνήθεις ἀκολουθίαι τῆς Τρίτης καὶ τῆς Ἑκτῆς, παραλειπομένης τῆς ἀκολουθίας τῆς Ἐνάτης. Κατὰ τὰς πασχαλινὰς παννυχίδας μετεῖχον καὶ οἱ βαπτιζόμενοι, οἵτινες ἐνδεδυμένοι τὴν λευκὴν στολὴν ὠδηγοῦντο μετὰ τοῦ ἐπισκόπου εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀναστάσεως. Κατὰ τὴν νύκτα τοῦ Μ. Σαββάτου ἐτελοῦντο δύο Λειτουργίαι, ἤτοι μία εἰς τὴν πεντάκλιτον βασιλικὴν, ἣτις ὀνομάζετο «μεῖζων ἐκκλησία» ἢ «Μαρτύριον» καὶ μία εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀναστάσεως, ἤτοι τὸ κυκλικόν

Τὸ «παλληκάρι τοῦ Χριστοῦ».

Ὁ ἅγιος Μεγαλομάρτυς Γεώργιος, τοῦ ὁποίου τὴν μνήμην τιμῶμεν τὴν 23ῃν Ἀπριλίου, εἶναι ἐν ἀπὸ τὰ λαμπρότερα καὶ πλέον λαοφιλῆ ὀνόματα τοῦ ἑορτολογίου μας. Καὶ δικαίως. Διότι συνδυάζει τὴν πολεμικὴν γενναιότητα, τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας καὶ τὴν ἀκρατον εἰς Χριστὸν πίστιν, συνεπεία τῆς ὁποίας ἔβαψε καὶ μετὰ τὸ ἰδικόν του αἷμα τὴν πορφύραν τῆς Ἐκκλησίας. «Παλληκάρι τοῦ Χριστοῦ» τὸν ὀνόμασε προσφυνῶς, εἰς ἐν ὥραϊον σχετικὸν κείμενον του, ὁ ἀοίδιμος λογοτέχνης Φώτης Κόντογλου.

Τὸ παράδειγμα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἂν καὶ εἶναι εἰς ἀπὸ τοὺς ἀρχαιοτέρους Μάρτυρας τοῦ Χριστιανισμοῦ, παραμένει ὀλοφώτεινον εἰς τὴν λαϊκὴν ψυχὴν, ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, μετὰ πάσῃσιν ἑσπερῶν αἰώνων. Ἰδίως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν, ἣ ὁποία μὲ ἰδιαίτερον καύχημα τὸν ἑορτάζει μέσα εἰς τὸ ἔαρ καὶ τὴν δόξαν τοῦ Πάσχα.

μνημείον τοῦ Παναγίου Τάφου (κεφ. 38)¹. Κατὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ καθηγητοῦ Π. Τρεμπέλα, «αἱ δύο αὗται λειτουργίαι τελοῦνται καὶ μέχρι σήμερον, ἡ μία μὲν τοῦ ἑσπερινοῦ τοῦ Μ. Σαββάτου καὶ ἡ ἑτέρα μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὡς λειτουργία τῆς ἡμέρας τοῦ Πάσχα. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἡ τοῦ Μ. Σαββάτου λειτουργία γίνεται ἤδη κατὰ τὴν πρῶτην, κατ' ἀκρίβειαν ὁμως ἔδει νὰ τελεῖται εἰς προκεχωρημένην ὥραν τῆς ἑσπέρας»².

Τὴν Κυριακὴν τοῦ Πάσχα, μετὰ τὴν ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀναστάσεως ἀπόλυσιν τοῦ Λυχνικοῦ, «ὄλος ὁ λαὸς συνοδεύει τὸν ἐπίσκοπον μεθ' ὕμνων εἰς τὴν Σιών». Ἐκεῖ λέγονται ὕμνοι καὶ εὐχαὶ ἀνταποκρινόμεναι εἰς τὸ ἑορτολογικὸν περιεχόμενον τῆς ἡμέρας καὶ ἀναγινώσκειται ἡ εὐαγγελικὴ περικοπὴ, ἣτις ἐξιστορεῖ, ὅτι «τὴν ἰδίαν ἡμέραν ὁ Κύριος ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, ἐν ᾧ νῦν ὑπάρχει ἡ ἐκκλησία αὕτη τῆς Σιών, τῶν θυρῶν κεκλεισμένων παρουσιάσθη εἰς τοὺς μαθητάς», ἀπουσιάζοντος τοῦ Θωμᾶ (Ἰωάν. κ', 19-25). «Μετὰ τὸ ἀνάγνωσμα τοῦτο γίνεται ἐκ νέου δέησις, εὐλογοῦνται οἱ κατηχούμενοι, ἔπειτα οἱ πιστοὶ καὶ ἐπιστρέφει ἕκαστος εἰς τὸν οἶκόν του ἀργὰ περὶ ὥραν ἴσως δευτέραν τῆς νυκτός» (8 μ.μ.) (κεφ. 39). Ἡ σχετικὴ περιγραφή τῆς Αἰθερίας ἔχει ὡς ἐξῆς: «Αἱ πασχαλιναὶ ἀκολουθίαι (ἐν Ἱεροσολύμοις) παρατείνονται ἀργά, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν (τοῖς δυτικοῖς), καὶ αἱ λειτουργίαι τελοῦνται κανονικῶς κατὰ τὰς ὀκτῶ ἡμέρας τοῦ Πάσχα, ὅπως τελοῦνται πανταχοῦ κατὰ τὸ Πάσχα, μέχρι τῆς ὀγδόης (ἡμέρας· Διακαινήσιμος). Εἶναι δὲ ἐνταῦθα ὁ αὐτὸς διάκοσμος καὶ ἡ αὐτὴ διάταξις διὰ τὰς ὀκτῶ ἡμέρας τοῦ Πάσχα, ὡς καὶ κατὰ τὰ Ἐπιφάνια, τόσον εἰς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν³, ὅσον καὶ εἰς τὴν Ἀνάστασιν⁴, εἰς τὸν Σταυ-

1. Πρβλ. Κωνστ. Καλοκύρη, Πηγαὶ τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογίας (Κείμενα καὶ Μνημεῖα), Θεσσαλονίκη, 1967, σ. 461, ὑπόσημ. 1.

2. Παν. Τρεμπέλα, Λειτουργικοὶ τύποι Αἰγύπτου καὶ Ἀνατολῆς, ἐν Ἀθήναις 1961, σ. 313.

3. Πρόκειται περὶ τῆς πεντακλίτου βασιλικῆς, ἣτις ὀνομάζετο καὶ «Μαρτύριον», διότι αὕτη εὑρίσκεται εἰς τὸν Γολγοθᾶν.

4. Πρόκειται περὶ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, ἥτοι τοῦ κυκλικοῦ μνημείου τοῦ Παναγίου Τάφου τοῦ Κυρίου.

ρὸν⁵ καὶ εἰς τὸν Ἐλαιῶνα⁶, ὡς ἐπίσης εἰς τὴν Βηθλεὲμ καί, πρὸς τούτοις, εἰς τὸ Λαζάριον⁷ καὶ πανταχοῦ, ἕνεκα τοῦ ὅτι εἶναι πασχαλιναὶ ἡμέραι. Λιτανεύουν δὲ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, δηλ. τὴν πρώτην Κυριακὴν, εἰς τὴν μείζονα Ἐκκλησίαν, ἦτοι εἰς τὸ Μαρτύριον⁸ καὶ (κατὰ) τὴν ἑορτὴν τῆς Δευτέρας καὶ τὴν ἑορτὴν τῆς Τρίτης, ὅπου ὅμως πάντοτε μετὰ τὴν ἀπόλυσιν εἰς τὸ Μαρτύριον ἔρχονται εἰς τὴν Ἀνάστασιν ὑμνοῦντες. Κατὰ δὲ τὴν ἑορτὴν τῆς Τετάρτης λιτανεύουν εἰς τὸν Ἐλαιῶνα⁹, τὴν Πέμπτην εἰς τὴν Ἀνάστασιν¹⁰, τὴν Παρασκευὴν εἰς τὴν Σιών¹¹ καὶ τὸ Σάββατον πρὸ τοῦ Σταυροῦ», τὴν δὲ Κυριακὴν, δηλ. τὴν ὀγδόην (τοῦ Θωμᾶ), ἐκ νέου μεταβαίνουν εἰς τὴν μείζονα Ἐκκλησίαν, ἦτοι εἰς τὸ Μαρτύριον¹². Κατὰ τὰς ὀκτῶ αὐτὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα, καθημερινῶς μετὰ τὸ πρόγευμα, ὁ ἐπίσκοπος μεθ' ὄλου τοῦ κλήρου καὶ πάντων τῶν νεοφύτων, δηλαδὴ ἐκείνων οἱ ὅποιοι (προσφάτως) ἐβαπτίσθησαν, μεθ' ὄλων τῶν ἀποτακτικῶν, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, καὶ ἐπίσης (μετὰ) τοῦ πλήθους τοῦ ἐπιθυμοῦντος, ἀνέρχονται εἰς τὸν Ἐλαιῶνα. Ἄδουν ὕμνους, τελοῦν δεήσεις τόσον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἥτις εὐρίσκεται ἐν τῷ Ἐλαιῶνι...¹³, ὅσον καὶ εἰς τὸ Ἰμβομον...¹⁴. Καὶ ἀφοῦ ἀναγνωσθοῦν οἱ ψαλμοὶ καὶ γίνῃ εὐχή, καταβαίνουν ἐκεῖθεν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀναστά-

5. Πρόκειται περὶ τοῦ μεταξὺ Ἀναστάσεως καὶ Μαρτυρίου ἐσωτερικοῦ αἰθρίου μετὰ τὸν βράχον τοῦ Γολγοθᾶ καὶ τὸν σταυρὸν (ad crucem).

6. Ὑπῆρχε ναὸς εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν (in monte Eleona).

7. Ἐν Βηθλεὲμ ὑπῆρχεν ὁ ναὸς μετὰ τοῦ σπηλαίου τῆς Γεννήσεως, ἐνῶ ἐν Βηθανίᾳ ἦτο ὁ ναὸς τοῦ Λαζάρου (Λαζάριον).

8. Ἴδὲ ὑποσημ. 3.

9. Ἴδὲ ὑποσημ. 6.

10. Ἴδὲ ὑποσημ. 4.

11. Ἴδὲ ὑποσημ. 5.

12. Ἴδὲ ὑποσημ. 3.

13. Ἴδὲ ὑποσημ. 6.

14. Ἰμβομον ὀνομάζεται ὑπὸ τῆς Αἰθερίας ὁ τόπος, ἐξ οὗ ὁ Κύριος ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Τὸ Ἰμβομον εὐρίσκεται ὑψηλότερον τοῦ ναοῦ τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν.

σεως, ὕμνοῦντες, κατὰ τὴν ὥραν τοῦ Λυχνικοῦ. Τοῦτο γίνεται κατὰ πάσας τὰς ὀκτῶ ἡμέρας» (κεφ. 39)¹⁵.

Κατὰ τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ, μετὰ τὸ πέρας τῆς ἀκολουθίας τῆς ἕκτης ὥρας «πᾶς ὁ λαὸς μετὰ τοῦ ἐπισκόπου ἀναβαίνει εἰς τὸν Ἑλαιῶνα». Εἰς τὸν ἐκεῖ ναὸν¹⁶ λέγονται ἐπικαιρα ἀντίφωνα καὶ εὐχαί. Ἐν συνεχείᾳ ψάλλοντες ὕμνους μεταβαίνουν εἰς τὸ Ἰμβρομ¹⁷, ἔνθα λέγονται νέαι εὐχαί. Μετὰ τοῦτο περὶ τὴν ὥραν τοῦ Λυχνικοῦ κατέρχονται ἐν πομπῇ μεθ' ὕμνων εἰς τὴν Ἀνάστασιν. Τελεσθέντος τοῦ Λυχνικοῦ ὁ λαὸς μεθ' ὕμνων συνοδεύει τὸν ἐπίσκοπον εἰς τὴν Σιών, ἔνθα λέγονται ὕμνοι καὶ ἀναγινώσκειται ἡ εὐαγγελικὴ περικοπή, ἣτις ἀναφέρεται εἰς τὸν Θωμᾶν (κεφ. 40)¹⁸. Ἐν συνεχείᾳ εὐλογοῦνται οἱ κατηχούμενοι καὶ οἱ πιστοί, μεθ' ὃ μεταβαίνει ἕκαστος εἰς τὴν οἰκίαν του κατὰ τὴν δευτέραν ὥραν τῆς νυκτός (8 μ.μ.).

Κατὰ τὴν περίοδον ἀπὸ τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς οὐδεὶς ἐνήστευεν, οὐδ' αὐτοὶ οἱ Ἀποτακτῖται (*nec ipsi Apurtactitae*) (κεφ. 41).

Κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴν ἀπὸ τοῦ Πάσχα ἡμέραν, ἀπὸ τῆς παραμονῆς, τ.ἔ. τῆς Τετάρτης, οἱ πιστοὶ συνήρχοντο εἰς Βηθλεέμ¹⁹, ἵνα τελέσουν ἀγρυπνίαν ἐν τῷ Ναῷ, ἐν τῷ ὀποίῳ ἐδρίσκειται τὸ σπήλαιον, ἔνθα ἐγεννήθη ὁ Κύριος (*ubi natus est Dominus*). Τὴν ἐπομένην (Πέμπτην), κατὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν, οἱ πρεσβύτεροι καὶ ὁ ἐπίσκοπος κηρύττουν ἐπικαίρως (*presbyteri et episcopus predicent, dicentes apte diei et loco*) (κεφ. 41-42)²⁰. Ἐντύπωσιν ἐμποιεῖ τὸ γεγονός, ὅτι κατὰ τὴν τεσ-

15. Κ. Καλοκύρη, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 461-463.

16. Ἰδὲ ὑποσημ. 6.

17. Ἰδὲ ὑποσημ. 14.

18. L. Duchesne, *Origines du culte chrétien*⁶, Paris 1925.

19. L. Duchesne, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 495.

20. Πρὸς ἐξήγησιν τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ τεσσαρακοστὴ ἀπὸ τῆς Ἀναστάσεως ἡμέρα ἐωρτάζετο εἰς τὴν Βηθλεέμ, προεβλήθησαν πολλαὶ ὑποθέσεις, ἐκ τῶν ὀποιῶν «πιθανωτέρα παρουσιάζεται ἡ συσχετίζουσα τὰ δύο γεγονότα τῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου, τὴν Γέννησιν δηλαδὴ καὶ τὴν Ἀνάληψιν

σαρακοστήν ἀπὸ τῆς Ἀναστάσεως ἡμέραν δὲν ἐωρτάζετο ἡ Ἀνάληψις. Αὕτη ἐμνημονεύετο μετὰ τῆς Πεντηκοστῆς.

Ὁ ἑορτασμός τῆς Πεντηκοστῆς, κατὰ τὴν Αἰθερίαν, εἶναι μέγιστος κόπος διὰ τὸν λαὸν (*maximus labor est populo*). Ἡ σύναξις ἐγίνετο ἤδη κατὰ τὴν νύκτα, καθ' ἣν ὁ ἐπίσκοπος ἀνεγίνωσκε τὴν «πάντοτε κατὰ τὴν Κυριακὴν ἡμέραν» (*semper dominica die*) ἀναγινωσκομένην ἑωθινήν ἀναστάσιμον εὐαγγελικὴν περικοπὴν. Ἄμα τῇ πρωΐᾳ (*cum mane*) πορεύεται ὁ λαὸς ἐν πομπῇ εἰς τὴν «μείζονα Ἐκκλησίαν», τ.ἔ. τὸ Μαρτύριον. Μετὰ τὸ πέρασ τῆς Θ. Λειτουργίας, καθ' ἣν κηρύττουν οἱ πρεσβύτεροι καὶ ὁ ἐπίσκοπος, πάντες συνοδεύουν μεθ' ὕμνων τὸν ἐπίσκοπον εἰς τὴν Σιών, ἔνθα φθάνουν τὴν τρίτην ὥραν τῆς πρωΐας, καθ' ἣν ἐγένετο ἡ κάθοδος τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὡς ἀναφέρεται ἐν τῇ περικοπῇ τῶν Πράξεων, ἣτις ἀναγινώσκεται ἐν συνεχείᾳ. Τελεῖται ἐκ νέου ἡ Θ. Εὐχαριστία. Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν δὲν ὑπῆρχε πολὺς χρόνος πρὸς λῆψιν φαγητοῦ καὶ ἀνάπαυσιν, διότι ὁ ἀρχιδιάκονος ἐκάλει τοὺς πιστοὺς νὰ εὐρίσκωνται μετὰ τὴν ἕκτην ὥραν ἐπὶ τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν εἰς τὸ Ἰμβομον, ἥτοι ἐπὶ τοῦ τόπου, ἐξ οὗ κατὰ τὴν παράδοσιν ὁ Κύριος ἀνελήφθη εἰς οὐρανοῦς. Ὄταν τοῦτο γίνεται, καθημένων πάντων, λέγονται ὕμνοι, ἀντίφωνα καὶ ἀναγνώσματα ἐπικαιρα, ἐν οἷς καὶ ἡ εἰς τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου ἀναφερομένη εὐαγγελικὴ περικοπή, ὡς καὶ ἡ σχετικὴ περικοπὴ τῶν Πράξεων. Μετὰ τὰς πρὸς τοὺς κατηχουμένους καὶ τοὺς πιστοὺς εὐλογίας περὶ τὴν ἐνάτην ὥραν οἱ πιστοὶ κατέρχονται ἐν πομπῇ καὶ ψάλλοντες, ἵνα μετὰ τὴν δεκάτην ἀπογευματινὴν ὥραν (4 μ.μ.) φθάσουν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἐλαιῶνος, ὅπου εὐρίσκεται τὸ σπήλαιον, ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ Κύριος ἐδίδασκε τοὺς μαθητάς. Ἐκεῖ ἐτελεῖτο ἡ ἀκολουθία τοῦ Λυχνικοῦ, μετὰ τὸ πέρασ τῆς ὁποίας ἡ λιτανεία, συνεχιζομένη μεθ' ὕμνων καὶ λίαν βραδέως, κατέληγεν εἰς τὸ

αὐτοῦ, τὴν κατὰ τὴν ἐνανθρώπησιν κάθοδον τοῦ Κυρίου ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ τὴν ἐκ τῆς γῆς ἔξοδον καὶ ἐπάνοδον αὐτοῦ εἰς τοὺς οὐρανοῦς. Ἐὰν εἰς τὴν Βηθλεέμ, λέγει ὁ Κύριλλος (Κατηχήσεις XIV, § 23, ἐν Migne Ἐ.Π. 38, 856), κατήλθεν ὁ Κύριος ἐκ τῶν οὐρανῶν, εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν ἐπανέκτησεν αὐτοῦς» (Παν. Τρεμπέλα, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 314-315).

ΤΑ ΣΩΤΗΡΙΩΔΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΩΣ*

2. Ὅποια πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἐξομολόγησις.

Τὰ σωτηριώδη ἀποτελέσματα τῆς ἐξομολογήσεως ἐπέρχονται ἀνεξαρτήτως τοῦ πλήθους καὶ τοῦ μεγέθους τῶν ἁμαρτημάτων μας, ἀρκεῖ νὰ πηγάζῃ αὕτη ἐξ εἰλικρινοῦς ἐσωτερικῆς παρορμήσεως καὶ ἀκατασχέτου ἐπιθυμίας πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ψυχῆς. Διότι, ὡς μᾶς διδάσκει ἡ παραβολὴ τοῦ ὀφειλέτου τῶν μυρίων ταλάντων (Ματθ. ιη' 23 κ.έ.), ἡ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἄπειρος διὰ τοὺς πράγματι ἀναγνωρίζοντας τὰ ὀφειλήματά των καὶ αἰτοῦντας τὴν συγγνώμην καὶ συγκατάβασιν αὐτοῦ. Τὸ αὐτὸ μᾶς διδάσκει καὶ ἡ παραβολὴ τοῦ οἰκοδεσπότου ἐκείνου, ὅστις καὶ εἰς τὸν κατὰ τὴν δωδεκάτην ὥραν προσελθόντα πρὸς ἀνάληψιν ἐργασίας ἐργάτην κατέβαλε τὴν ἰδίαν ἀντιμισθίαν μὲ τοὺς περισσότερον ἐργασθέντας.

Τὴν ἐσωτερικὴν συντριβὴν τοῦ κατόπιν εἰλικρινοῦς μετανοίας ἐξομολογουμένου τὰ παραπτώματά του πρέπει νὰ συνοδεύουν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 146 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7-8 τεύχους.

Μαρτύριον περὶ τὴν δευτέραν νυκτερινὴν ὥραν, ἵνα, ἀφοῦ ψαλοῦν πάλιν ὕμνοι καὶ λεχθοῦν εὐχαί, κατευθυνθῆ πρὸς τὴν Ἀνάστασιν. Ἐκεῖθεν, ἀφοῦ ἐνῆλλοντο ἀντίφωνα καὶ ἠὺλογοῦντο οἱ κατηχούμενοι καὶ οἱ πιστοί, ἡ λιτανεὶα προυχώρει εἰς τὸν Γολγοθᾶν (ad Crucem), ἔνθα ἐπανελαμβάνοντο τὰ αὐτά, καὶ ἐκεῖθεν κατέληγε τέλος εἰς τὸν ναὸν τῆς Σιών, ἔνθα ἐκ νέου ἠκούοντο ἐπίκαιρα ἀναγνώσματα, ψαλμοὶ καὶ ἀντίφωνα καὶ ἠὺλογοῦντο οἱ κατηχούμενοι καὶ οἱ πιστοί. Γενομένης ἀπολύσεως, ἡσπάζοντο πάντες τὴν χεῖρα τοῦ ἐπισκόπου καὶ ἐπέστρεφον εἰς τοὺς οἴκους των περὶ τὸ μεσονύκτιον (hora noctis forsitan media) (κεφ. 43)²¹.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

21. L. Duchesne, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 495-498.

ἀδιάλειπτος ἐν δακρύοις προσευχῇ καὶ ἐκτενεῖς πρὸς τὸν Θεὸν δεήσεις. Ἡ ἐξαγόρευσις τῶν ἁμαρτιῶν γίνεται ἐνώπιον τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς, ὅστις καὶ θὰ ὑποδείξῃ τὰ πρὸς ἴασις τῆς ψυχῆς ἐνδεδειγμένα πνευματικὰ φάρμακα καὶ τὰ πρὸς παιδαγωγίαν αὐτῆς βοηθοῦντα ἐπιτίμια. Διότι ἡ ἁμαρτωλότης εἶναι βαρεῖα ψυχικὴ νόσος, δεομένη καταλλήλου παρ' εἰδικοῦ ἱατροῦ ἰάσεως. Ἡ εἰλικρινῶς μετανοοῦσα ψυχὴ ἀδιαφορεῖ διὰ τὴν ταπείωσιν, διὰ τὴν τροφὴν, διὰ τὸν ὕπνον. Δὲν ἔχει ἀνάπαυσιν, μέχρις οὗ διὰ τῆς χάριτος τῆς Ἐκκλησίας ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τοῦ ἄχθους τῆς πτώσεώς της. Ὑψώνει ἱκετήριον δέησιν, στεντορεῖα τῆ φωνῆ, καὶ διὰ τοῦ στόματος τοῦ Προφητάνακτος ἀναφωνεῖ: «ἐλέησόν με, Κύριε, ὅτι ἀσθενής εἰμι· ἴασάι με, Κύριε, ὅτι ἐταράχθη τὰ ὀσῆά μου, καὶ ἡ ψυχὴ μου ἐταράχθη σφόδρα· καὶ σύ, Κύριε, ἕως πότε; ἐπίστρεψον, Κύριε, ρῦσαι τὴν ψυχὴν μου, σῶσόν με ἕνεκεν τοῦ ἐλέους σου· ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῷ θανάτῳ ὁ μνημονεύων σου· ἐν δὲ τῷ ἄδῃ τίς ἐξομολογήσεται σοι; ἐκοπίασα ἐν τῷ στεναγμῷ μου, λούσῃ καθ' ἐκάστην νύκτα τὴν κλίνην μου, ἐν δάκρυσί μου τὴν στρωμνὴν μου βρέξω (Ψαλμ. στ' 3-7).

Ὁ θεῖος Ἰάκωβος συνιστᾷ τὴν ἀμοιβαίαν μεταξὺ τῶν χριστιανῶν ἐξομολόγησιν, προτρέπων αὐτοὺς ἕπως ἀλλήλους παραμυθῶνται καὶ ὑπὲρ ἀλλήλων προσεύχωνται, διότι ἔχει μεγάλην δύναμιν ἡ δέησις δικαίων διὰ τὴν θεραπείαν τῶν ψυχικῶν νόσων: «Ἐξομολογεῖσθε ἀλλήλοις τὰ παραπτώματα, καὶ εὐχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῆτε· πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη» (Ἰακ. ε' 16). Διὰ τῆς ἀμοιβαίας ἐξομολογήσεως δημιουργεῖται μεταξὺ τῶν χριστιανῶν ἄρρηκτος ψυχικὴ ἐνότης, ἡ ὅποια συνδέει στενότερα τοὺς ἐξομολογουμένους καὶ ἐν ταῖς θλίψεσιν καὶ παραπτώμασιν παραμυθουμένους ἀμοιβαίως, ὥστε νὰ αἰσθάνωνται ὅτι εἶναι πράγματι μέλη τοῦ αὐτοῦ σώματος, τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί. Αὐτὸς δὲ ὁ οὐρανοβάμων Παῦλος αἰσθάνεται ἀνάγκην ἀκατανίκητον νὰ προβῇ εἰς δημοσίαν ἐξομολόγησιν καὶ καταστάσῃ εὐρύτατα γνωστὴν εἰς τὰς ἀπανταχοῦ Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ τὴν μέχρι πρό τινος ἐγκληματικὴν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας δρᾶσίν του, δι' ἣν λέγει, δὲν εἶναι ἱκανὸς νὰ καλῆται Ἀπόστολος, διότι, ὡς ἀνομολογεῖ εἰς τοὺς Κορινθίους, «καθ' ὑπερβολὴν ἐδίωξε τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ» (Α' Κορ. ιε' 9). Τόση δὲ εἶναι ἡ συντριβὴ καὶ ἡ ὀδύνη τοῦ κορυφαίου Ἀποστόλου διὰ τὴν μέχρι τοῦδε ἔχθραν του κατὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ τόσον διάχυτος εἶναι ἡ ἐπὶ τῷ παραπτώματι τούτῳ ὀδύνη τῆς ψυχῆς του, ὥστε ν' ἀποκαλῆ ἑαυτὸν ἔσχατον πάντων τῶν Ἀποστόλων καὶ οἰονεῖ ἔκτρωμα. Ἡ ἀνάμνησις τοῦ μακρὰν τοῦ Χριστοῦ παρελθόντος του ὁδηγεῖ τὸν ἀπόστολον Παῦλον εἰς συντριβὴν ἐξόχως συγκινητικὴν καὶ εἰς μίαν εὐθαρσῆ καὶ εἰλι-

Ο ΜΟΝΑΧΙΚΟΣ ΒΙΟΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΕΩΤΕΡΑΝ ΕΛΛΑΔΑ*

δ) Οί Συνοδικές — Σταυροπηγιακές Μονές.

“Όπως ἤδη εἶπαμε, πρῶτος ὁ Κανονισμὸς 39/1972 περὶ Μονῶν προέβλεψε στὸ ἄρθρο 2 τὸν θεσμὸ τῶν Σταυροπηγιακῶν μονῶν. Ὁ θεσμὸς αὐτός, γνωστὸς καὶ ἐν ἐνεργείᾳ στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καὶ στὰ ἄλλα ὀρθόδοξα Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς, ἔπαυσε νὰ ἰσχύη στὸν ἐλλαδικὸ χῶρο ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ ἐδῶ. Γιατί, ὅπως εἶναι γνωστὸ, πολλὰ μοναστήρια ἐδῶ κι’ ἐκεῖ σήμερα στὴν Ἑλλάδα ἦσαν πατριαρχικὰ σταυροπήγια στοὺς χρόνους τῆς τουρκοκρατίας καὶ σώζονται πολλῶν ἐξ αὐτῶν τὰ ἰδρυτικὰ πατριαρχικὰ σιγίλλια, ποὺ μαρτυροῦν τὴν ὑπαρξί τοῦ θεσμοῦ ἐπὶ αἰῶνες. Χρειάσθηκε ὅμως ἀρκετὴ καὶ δυναμικὴ προσπάθεια γιὰ νὰ διατυπωθῆ στὸν Κανονισμὸ αὐτὸν ἡ διάταξις ποὺ εἶπαμε. Καὶ πρέπει νὰ ὁμολογήσουμε πὼς ἡ προσπάθεια ἦταν πολὺ δύσκολη, μὴ καὶ ἐπρόκειτο γιὰ τὴν νεκρανάστασι ἐνὸς θεσμοῦ, ποὺ ἔπαιρνε τὸ μοναστήρι ἀπὸ τὴν δικαιοδοσίᾳ τοῦ ἐπιχωρίου Ἐπισκόπου καὶ τὸ ἔθετε

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 148 τοῦ ὑπ’ ἀριθ. 7-8 τεύχους.

κρινῆ ἑξαγόρευσιν τοῦ ὀλεθρίου ζήλου, ὑφ’ οὗ διακατείχετο καὶ τοῦ ὀποίου τὴν μανίαν ἐγνώρισεν ἡ δεινῶς ὑπ’ αὐτοῦ διωχθεῖσα Ἐκκλησία. Ἀλλ’ ἡ εἰλικρινὴς μετάνοιά του καὶ ἡ βαθεῖα λύπη του διὰ τὰ πεπραγμένα, ἀνεξαρτήτως τῆς ἐπιδράσεως τοῦ δράματος τῆς Δαμασκοῦ ἢ καὶ ἐξ αἰτίας αὐτῆς, ἔφερον εἰς τὸ προσκῆγιον τῆς ἱστορίας τοῦ Χριστιανισμοῦ τὸν ἄλλοτε ποτε πορθητὴν τῆς Ἐκκλησίας μεταμορφωθέντα εἰς σκεῦος ἐκλογῆς, εἰς συνεσταυρωμένον μετὰ τοῦ Χριστοῦ. Οὐδεὶς ἄλλος, ὅσον ὁ θεῖος Παῦλος, θὰ ἠδύνατο νὰ ἐκφράσῃ ζωηρότερον τὴν βαθεῖαν μεταβολήν, τὴν ὁποίαν κατεργάζεται ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἡ εἰλικρινὴς λύπη, τὴν ὁποίαν γεννᾷ ἐν τῇ ψυχῇ ἡ μετάνοια ἐκ τῆς ἀπομακρύνσεως ἐκ τοῦ Θεοῦ· « Ἡ γὰρ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεται. ἡ δὲ τοῦ κόσμου λύπη θάνατον κατεργάζεται » (Β’ Κορ. ζ’ 10).

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

κάτω ἀπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἱ. Συνόδου μας, μιὰ καὶ ἐμεῖς δὲν ἔχουμε Πατριάρχη. Τὴν προσπάθεια ἔκανε ἀκόμη πιὸ δύσκολη τὸ γενικώτερο κλίμα στὴν Ἐκκλησία μας, πού, ὅπως φαίνεται, δὲν εὐνοεῖ καλὰ τὴ μοναχικὴ παρουσία. Δυὸ ἄνθρωποι ὑπῆρξαν οἱ μοχλοὶ τῆς ὑποθέσεως. Ὁ ἕνας εἶναι ὁ τότε ἀρχιμανδρίτης καὶ νῦν Μητροπολίτης Ρωγῶν Καλλίνικος Καροῦσος καὶ ὁ ἄλλος ὁ τότε Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Ἱερώνυμος. Ὁ πρῶτος συνέλαβε τὴν ιδέα, καθὼς ἀπὸ μελέτες καὶ ἐπισκέψεις στὰ ὀρθόδοξα Πατριαρχεῖα συνειδητοποίησε τὴν ἀνάγκη ἑνὸς μοναστικοῦ σχήματος, τέλεια ἐκκλησιαστικοῦ καὶ ταυτόχρονα λίγο μακριὰ ἀπὸ ἐπεμβάσεις, πού τις πιὸ πολλὰς φορές ὀδηγοῦν στὸ κακό. Ἐγγραψε μάλιστα σχετικὰ καὶ εἰσηγήθηκε τὴν ιδέα τοῦ τόσο στὸ Α΄ Συνέδριον μοναστικῶν παραγόντων, ὅσο καὶ στὴν Μ.Σ.Ε. ἐπὶ τοῦ μοναχισμοῦ, τῆς ὁποίας ἦταν μέλος. Ὁ δεῦτερος ἐνεστερνίσθη τὴν πρότασι καὶ ἐνέκρινε τὴν ἐπανίδρυσι τοῦ θεσμοῦ τῆς Ἐκκλησίας μας, σὰν πείραμα γιὰ τὴν ἀναγέννησι τοῦ μοναχισμοῦ μας. Στις συζητήσεις πού ἔγιναν σχετικὰ στὴν Ἱ. Σύνοδο κάμφθησαν οἱ ἀντιδράσεις, ὅταν προβλέφθηκε πὼς ἀπαραίτητη προϋπόθεσι γιὰ ἴδρυσι μιᾶς νέας Συνοδικῆς Μονῆς ἢ γιὰ μετατροπὴ σὲ Συνοδικὴ μιᾶς ἤδη λειτουργούσης Μονῆς, ἦταν ἡ συγκατάθεσι τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου. Ἔτσι ἐνεκρίθη ἡ διάταξι πού προέβλεπε πὼς «δύναται ὁ Ἐπίσκοπος, ὁμοψήφω γνώμη τῶν μελῶν τῆς Ἀδελφότητος Ἱ. τινὸς Μονῆς ἢ Ἡσυχαστηρίου ἢ Ἀδελφότητος, νὰ αἰτήσῃται παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἐν λόγῳ Ἀδελφότητος ὡς Συνοδικῆς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς αὐτοτελοῦς, διακονούσης τοῦ λοιποῦ εἰς εὐρυτέραν ἐκκλησιαστικὴν ἀποστολήν. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὁ Ἐπίσκοπος δύναται νὰ προβῇ εἰς ἴδρυσιν καὶ νέας τινὸς Συνοδικῆς Σταυροπηγιακῆς Μονῆς αὐτοτελοῦς συνφδὰ καὶ τῷ ἄρθρῳ 33 τοῦ ν.δ. 126/1969 καὶ τῇ παραγράφῳ α΄ τοῦ παρόντος ἄρθρου», (ἄρθρον 2 παρ. γ). Τὸ δὲ ἄρθρον 6 παρ. 2 προέβλεπε πὼς τις κανονικὲς δικαιοδοσίαι τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου στὴν περίπτωσι τῶν Συνοδικῶν Μονῶν εἶχεν ἡ Ἱ. Σύνοδος.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Δημητριάδος ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Ποιμαντικά θέματα

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΠΟΙΜΕΝΟΣ

ΩΣ ΠΑΤΡΟΣ

Αί ἀλλαγαι και διάφοροι ἀνακατατάξεις εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ἀτομικοῦ, οἰκογενειακοῦ και κοινωνικοῦ βίου, κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετίας, εἶναι ἀσφαλῶς σημαντικαί. Εἰς ὠρισμένας μάλιστα περιπτώσεις, αἱ ἀλλαγαι ἢ ἀναθεωρήσεις βασικῶν δομῶν ἢ ἀρχῶν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου ἐν γένει δύνανται νὰ χαρακτηρισθοῦν ἀνενδοιάστως ὡς σεισμικαί!

Ἴσως μία ἐκ τῶν πλέον σεισμικῶν μεταβολῶν τῶν τελευταίων δεκαετιῶν εἶναι και ἡ διαφοροποίησις τοῦ ρόλου τοῦ πατρὸς ἐντὸς τῆς ζωῆς τοῦ οἰκογενειακοῦ χώρου. Παρὰ τὸ γεγονὸς δὲ ὅτι ἡ ἱστορία τοῦ ἀνθρωπίνου βίου γνωρίζει ἐναλλαγὰς μητραρχικοῦ και πατριαρχικοῦ συστήματος, ὁ κλονισμὸς, ἕνεκα διαφόρων λόγων, τῆς πατρικῆς αὐθεντίας, κατὰ τὰς ἡμέρας μας, συνδέεται ἀναποφεύκτως μὲ τὰς βασικὰς δομὰς τοῦ ὑπαρξιακοῦ προβληματισμοῦ τοῦ σύγχρονου ἀθρώπου. Ὁ γνωστὸς ψυχολόγος και ψυχίατρος Κάρλος Γιούνγκ, μεταξὺ τῶν ἀρχετύπων τοῦ ψυχολογικοῦ (και πνευματικοῦ) βίου τοῦ ἀθρώπου, προβάλλει ἰδιαιτέρως ζωηρῶς και τὸν ἀρχετύπον «Πατήρ», ὑπογραμμίζων οὕτως ὅλον τὸ πλάτος και τὸ βάθος τοῦ ὑπαρξιακοῦ νοήματος τῆς πατρικῆς αὐθεντίας.

Ὅσον, λοιπόν, και ἂν ἰσχυρίζεται κανεὶς τὸ ἀντίθετον, ἡ πατρικὴ αὐθεντία διαδραματίζει, εἰς ὁμαλὰς συνθήκας οἰκογενειακοῦ και κοινωνικοῦ βίου, τὸν ρόλον βασικοῦ θεμελίου φυσιολογικῆς ἀναπτύξεως τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος. Ἀποτελεῖ συνεκτικὴν λειτουργίαν τῆς οἰκογενειακῆς ομάδος και κατ' ἐπέκτασιν ἰσχυρὸν ἔρεισμα τοῦ κοινωνικοῦ βίου. Οὔτε οἰκογενειακὴ ζωὴ ἀλλ' οὔτε και ὁμαλὸς κοινωνικὸς βίος εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχη χωρὶς τὴν δραστηκὴν συνεκτικὴν ἐνέργειαν τῆς πατρικῆς αὐθεντίας.

Ἐξ ἄλλου ὁ σύγχρονος ἀνθρώπος, εἰς πολλὰς περιπτώσεις, ἀποκεκομμένος ἀπὸ τὸν Θεὸν-Πατέρα, μετεωρίζεται εἰς τὸ χάος τῆς πλέον φοβερᾶς ἀπειλῆς, δηλ. τοῦ παντοειδοῦς μηδενισμοῦ.

Πολλά ψυχολογικά καὶ πνευματικά προβλήματα τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου πρέπει ἀσφαλῶς νὰ ὑφείλονται εἰς τὴν ἐκ μέρους τοῦ ἀποτίναξιν τῆς ὑψίστης πατρικῆς αὐθεντίας.

Ἡ διαφοροποίησις ἐπομένως τοῦ πατρικοῦ ρόλου μέσα εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον καὶ μάλιστα ἡ εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἀποκοπή τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν ὑψίστην πατρικὴν αὐθεντίαν, τὸν Θεόν, προσδιορίζουν σήμερον τὸν ρόλον τοῦ ποιμένος ὡς πατρός. Ὁ ποιμὴν εἶναι πατὴρ ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Ὁ πατὴρ Γκεωργίου λέγει εἰς τὸν ἐκπληκτον υἱόν του. «Εἶμαι ὁ πατέρας τῶν νεκρῶν. Εἶμαι ὁ πατέρας τῶν ζωντανῶν καὶ εἶμαι ὁ πατέρας αὐτῶν ποῦ θὰ γεννηθοῦν αὔριο, σ' ὀλόκληρο τὸν αἰῶνα ἢ σὲ χίλιους αἰῶνες μέχρι τῆ συντέλεια τοῦ κόσμου». Ἡ οἰκουμενικὴ αὐτὴ διάστασις τῆς πνευματικῆς πατρότητος τοῦ ποιμένος φωτίζει διαυγέστερον τὸ περιεχόμενον τῆς ἀποστολῆς του μέσα εἰς τὸν σύγχρονον, ἐν πολλοῖς «ὄρφανόν πατρός», κόσμον. Τὸ περιεχόμενον τοῦτο εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναλυθῆ, μεταξὺ ἄλλων, καὶ εἰς τὰ κάτωθι ἐρωτήματα.

— Ἐχει πάντοτε ἐπίγνωσιν ὁ ἱερεὺς - ποιμὴν τῶν διαστάσεων τοῦ πατρικοῦ του ρόλου; Κατανοεῖ, ὅσον πρέπει, τὰς συγκεκριμένας ψυχολογικάς καὶ πνευματικάς ἀνάγκας τοῦ συγχρόνου καὶ μακρὰν τῆς πατρικῆς αὐθεντίας περιφερομένου ἀνθρώπου; Ἐχει τὴν ἰκανότητα νὰ «στεγάξῃ» πατρικῶς τὸν ψυχολογικῶς καὶ μεταφυσικῶς ἄστεγον ἄνθρωπον; Ἰδιαιτέρως, ἐκ τῆς ἐπόψεως τῆς κοινωνικῆς ἀποστολῆς, ἐνεργεῖ οὕτως ὥστε, ὡς πνευματικῶς πατὴρ, νὰ συγκεντρώνῃ ὑπὸ τὴν στέγην τῆς Ἐκκλησίας τὴν διεσπασμένην κοινωνικὴν ομάδα, «ὄν τρόπον ἐπισυνάγει ὄρνις τὰ νοσσία ἑαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας» (Ματθ. 23,37);

Ὁ στοχαστικὸς ἀλλὰ καὶ δυναμικὸς ποιμὴν ὑφείλει ἐμπράκτους ἀπαντήσεις εἰς τὰ ἀνωτέρω ἐρωτήματα, προκειμένου νὰ δικαιώσῃ τὸν ρόλον του ὡς πατρός τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου καὶ νὰ βεβαιώσῃ αὐτὸν περὶ τοῦ ὅτι ὑπάρχει ὄντως Πατὴρ—Θεός, Ὅστις οὕτως ἠγάπησε τὸν κόσμον, «ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον» (Ἰω. 3,16).

Η ΑΘΕΪΑ ΧΘΕΣ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ *

Μήπως όμως τούτο δὲν εἶναι ἀθεΐα; Εἶναι καὶ μάλιστα ἡ χειρότερη μορφή τῆς ἀθεΐας. Εἶναι προτιμότερο νὰ μὴ πιστεύης τὸν Θεόν, παρά νὰ Τὸν πιστεύης μὲν, ἀλλὰ νὰ μὴ ζῆς μετὰ τὸ θέλημά Του. Εἶναι προτιμότερο νὰ εἶσαι ἕνας μαχητικὸς ἀθεός, παρά κάποιος παθητικὸς ὀπαδὸς τοῦ Ἰησοῦ. Ἡ πιὸ ἐπικίνδυνη μορφή ἀρνήσεως μιᾶς φιλίας, εἶναι μιὰ παθητικὴ στάσι σὲ μιὰ κρίσιμη στιγμή τοῦ φίλου σου. Ἡ κατ' εὐθείαν ἀρνήσις εἶναι μιὰ ἀνδροπρεπὴς στάσις. Ἡ παθητικὴ ἀρνήσις μοιάζει μετὰ τὴν μαχαιριά ποὺ δίδεται μετὰ ὑπουλοῦ τρόπο. Σὲ τελευταία ἀνάλυσι ἡ ἀρνήσις τοῦ Θεοῦ τῶν ἀθέων τοῦ ἱστορικοῦ ὕλισμοῦ εἶναι μιὰ πράξις εἰλικριείας. Ἐνῶ ἡ ἀρνήσις τοῦ Θεοῦ, ὅπως γίνεται σήμερα ἀπὸ τὰ πλήθη τῶν χριστιανῶν, ἡ ἀρνήσις ποὺ εἶναι ἀπόρροια τοῦ πρακτικοῦ ὕλισμοῦ καὶ ἔχει τὴν μορφήν τῆς θρησκευτικῆς ἀδιαφορίας, εἶναι μιὰ πράξις ἀσυνεπειίας. Ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος σήμερα πιστεύει ὀρθόδοξα, ἀλλὰ δὲν ζῆ ὀρθόδοξα. Πιστεύει σωστά, ἀλλὰ τὰ ἔργα του δὲν εἶναι «θεωρίας ἐπίβασις». Ὁ σημερινὸς ἄθεός, εἶναι ὁ ἄνθρωπος ποὺ ζῆ χωρὶς τὸν Θεόν. Βαπτίζεται βεβαίως Χριστιανικὰ, κάνει Χριστιανικὰ τὸ γάμο του, κηδεύεται Χριστιανικὰ, ἐν τούτοις στίς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς του δὲν ἔχει τίποτε, ποὺ νὰ θυμίζει τὴν Χριστιανικὴν του ιδιότητα. Αὐτὸ δὲν εἶναι λοιπὸν μιὰ μορφή ἀθεΐας; Ἐὰν θέλετε ἀκόμη τὸν πιστὸ ἄνθρωπο δὲν τὸν κάνει μόνον ἡ ὀρθὴ πίστις, ἀλλὰ καὶ ὁ ὀρθὸς τρόπος τῆς ζωῆς. Ἡ ἀπαίτησις τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἶναι σαφής: «Δεῖξόν μοι, λέγει, τὴν πίστιν σου ἐκ τῶν ἔργων σου». Καὶ πάλιν: «Πίστις, ἄνευ ἔργων, νεκρά ἐστίν». Ὁ Διάβολος εἶναι δι-ά-βο-λος, ὅχι ἐπειδὴ δὲν πιστεύει εἰς τὸν Θεόν, ἀλλὰ διότι ἀντιστρατεύεται τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ. «Καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσι καὶ φρίττουσι». Καὶ ὅμως εἶναι δαιμόνια!

Αὐτὴ ἡ σύγχρονη ἀθεΐα δὲν ἤλθε βεβαίως ἔτσι ξαφνικὰ. Εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀθεΐας τοῦ περασμένου αἰῶνος. Τότε ἐσκοτίσθη ὁ νοῦς καὶ σήμερα γίνονται τὰ παραπατήματα. Τότε ἐδηλητηριάσθησαν οἱ ρίζες καὶ σήμερα γευόμεθα τοὺς δηλητηριασμένους καρπούς. Οἱ ὕλισται τῆς χθὲς ἐτοίμασαν τὸ κρασί, καὶ σήμερα ἔχομε τοὺς μεθυσμένους.

Ἡ σύγχυσις στὴ σκέψι ἐγίνε τώρα σύγχυσις στὴ ζωή. Ἐτσι προῆλθε ὁ νέος τύπος τοῦ ἀθεοῦ. Εἶναι ὁ ἄνθρωπος ποὺ πιστεύει, ἀλλὰ καὶ ποὺ δὲν ζῆ αὐτὰ ποὺ πιστεύει. Δὲν ὑπάρχει ἀμ-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 152 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7-8 τεύχους.

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ*

Ἐπιχειροῦμεν ἐν τούτοις, μὲ ἀνθρωπομορφικὰς ἐκφράσεις νὰ ἐμφανίσωμεν εἰς βάθος τὰ γεγονότα, ὥστε νὰ διακρίνωμεν εἰς αὐτά, ὅτι ἡ θεία παρουσία καὶ τὸ ἔργον ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ εὐρίσκονται ἐν πλήρει ἀρμονίᾳ.

Διακρίνομεν ὁμοίως τὴν ὑπακοὴν τοῦ Υἱοῦ εἰς τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς ἐν τῷ γεγονότι τῆς ἀγωνίας τοῦ Κήπου, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ μεγάλου δράματος κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὡς καὶ ἡ ἱστορία τῶν πειρασμῶν ἐν τῷ Σαρανταρίῳ ὄρει εὐρίσκεται ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς δημοσίας ζωῆς τοῦ Κυρίου, εἰς δύο δηλαδὴ γεγονότα τὰ ὁποῖα ἔχουσι πολλὰ κοινὰ σημεῖα.

Ἄλλ' ἀσφαλῶς ἡ ὑπακοὴ τοῦ Θεανθρώπου συνεχίζεται δι' ὄλων τῶν ἐπομένων σκηνῶν τοῦ Θ. Πάθους, ὥστε εἰς ἕκαστον σημεῖον νὰ ἔχωμεν τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι παρακολουθοῦμεν ἐν ἀνθρώπινον δρᾶμα μὲ ἀνθρώπους ἐνεργοῦντας, οὐ μὴν ἀλλὰ συγχρόνως εἶναι Θεῖον τὸ Δρᾶμα, ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ Θεὸς εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν ἐνεργῶν.

Ὁ Ἰησοῦς δι' ὑπακοῆς πληροῖ τὴν θείαν ἐπιθυμίαν καὶ εἶναι ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον «τῇ ὑριομένη βουλῇ καὶ προγνώσει

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 121 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5-6 τεύχους.

φιβολία ὅτι πάντοτε ὑπῆρχαν τέτοιοι ἄνθρωποι, ποτὲ ὅμως σὲ τόση ἔκτασι. Τώρα πλέον ὁ σύγχρονος ἀθεϊσμός ἐκδηλώνεται σὰν ἓνα νέο κύμα, ποὺ ἀγκαλιάζει τὴν ζωὴν. Οἱ σημερινοὶ ἄνθρωποι δὲν παρουσιάζουν διαξιφισμοὺς γιὰ τὴν ὑπαρξί τοῦ Θεοῦ, κτίζου ἐν τούτοις μιὰ κοινωνία χωρὶς τὸν Θεόν. Οἱ σημερινοὶ ἄθεοι δὲν ἀρνοῦνται νὰ κρεμάσουν στὸ λαιμὸ τους ἓνα σταυρό, κάτι ποὺ οἱ πιστοὶ μέτρι χθὲς τὸ ἔκαναν μὲ ἰκανὴ ἐντροπή, ἀλλὰ γι' αὐτοὺς ὁ σταυρὸς δὲν εἶναι πλέον ἓνα σύμβολο καὶ μιὰ ἐκφρασις τῆς ἰδεολογίας των. Γι' αὐτοὺς ὁ σταυρὸς εἶναι ἀπλῶς ἓνα ἐξάρτημα τῆς μόδας, ἓνα μπρελόκ, ἓνα στολίδι, ὅπως ἀκριβῶς θὰ ἦταν καὶ ἓνα πέταλο ἢ ἓνα ὁποιοδήποτε μενταγιόν.

Καὶ αὐτὰ μὲν γιὰ τοὺς «Χριστιανοὺς ἀθέους». Γιὰ τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Χριστοῦ, ποὺ ζοῦν χωρισμένοι ἀπὸ τὸν Χριστόν.

(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ ΛΕΝΗΣ

τοῦ Θεοῦ ἔκδοτον λαβόντες, διὰ χειρῶν ἀνόμων προσπήξαντες ἀνείλετε», κατὰ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων (2, 23).

Ἡ ὑπακοὴ ὅμως αὕτη εὐρίσκεται ἐν πλήρει συναρτήσει πρὸς τὴν ἐκουσίαν προσφορὰν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις πληροῖ τὴν ἀναγκαίαν διὰ τὸν ἄνθρωπον πρᾶξιν τοῦ Θεοῦ εἰς γεγονότα τὰ ὁποῖα ἔχουσι σχέσιν μὲ τὸ ἀνθρώπινον γένος.

Τοιοιούτῳ, τὸ πάθος καὶ ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ ἐμφανίζουσιν εἰς ἡμᾶς τὴν μεγάλην φροντίδα τοῦ Κυρίου πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὡς αὕτη ἀναφέρεται ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ, ὁ δὲ θάνατος ὁμοῦ μετὰ τῆς Ἀναστάσεως, ἂν καὶ εἶναι τὸ κέντρον τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ τοῦ Χριστοῦ ἔργου, ἐν τούτοις εἶναι ἡ συνέχεια τῆς ὅλης ζωῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἀλλὰ δημιουργεῖται ἐνταῦθα τὸ πρόβλημα, πῶς δηλαδὴ δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ ὡς ὀδηγοῦν τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν συμφιλίωσιν μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἐν Χριστῷ αὐτοῦ ἀπολύτρωσιν.

Ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Κυρίου, ἰδιαίτατα δὲ ἐν τῇ Σταυρικῇ αὐτοῦ θυσίᾳ καὶ Ἀναστάσει, ὑπάρχει ὁ χαρακτήρ τοῦ ἅπαξ ἐπιτελεσθέντος γεγονότος διὰ τὴν σωτηρίαν πάντων τῶν ἀνθρώπων.

Θὰ πρέπει δὲ νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι διακρίνομεν τὸ γεγονός τῆς συμφιλίωσης τοῦ Θεοῦ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν ὑπερφυσικὴν καὶ ἱστορικὴν ἀποκάλυψιν, ἐν τῇ ὁποῖα ἡ συμφιλίωσις δὲν εἶναι ἐν μεταγενέστερον γεγονὸς τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ εἶναι παρὸν εἰς πᾶσαν ἐνέργειαν αὐτοῦ.

Ἡ παραβολὴ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Ἀσώτου εἶναι τεκμήριον ἰκανὸν τῆς τοιαύτης συνεχοῦς ἐπιθυμίας τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου.

Τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς τὴν σωτηρίαν εἶναι ἡ ἀφύπνισις, κατ' ἀρχὴν, τοῦ υἱοῦ τῆς ἀπωλείας, ὅστις διακρίνει, ὅτι ἡ ὑπαρξίς του εὐρίσκεται ἐν ἀταξίᾳ εἰς τὰς σχέσεις του πρὸς τὸν Πατέρα.

Ἄλλ' ὁ Πατὴρ, ἀφ' ἑτέρου, δὲν χρειάζεται συμφιλίωσιν. Πρὶν ἢ ὁ υἱὸς τῆς ἀσωτείας ἀφύπνισθῇ πνευματικῶς, ὁ Πατὴρ ἤδη ἀνέμενεν ἐπιθυμῶν τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ. Τὸν διακρίνει εἰς ἀπόστασιν καὶ εὐρίσκεται ἤδη εἰς πορείαν διὰ νὰ τὸν συναντήσῃ καὶ ἐπαναφέρῃ τοῦτον ἐν τῇ Πατρικῇ οἰκίᾳ.

Ἡ παραβολὴ αὕτη ἐμφανίζει τὸν ἀμετάβλητον χαρακτήρα τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἔργου του, τὸ ὁποῖον πάντοτε παραμένει ὡς ἔργον συμφιλιώσεως καὶ λυτρώσεως.

Διάφορα ἱστορικὰ γεγονότα βοηθοῦσιν ἡμᾶς, ἵνα κατανοήσωμεν τὸ ἔργον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἐθεωρεῖτο ὡς ἀποκεκρυμμένον μυστήριον ἀπὸ τὰς ἐποχὰς καὶ τὰς γενεάς, ἀλλ' οὐδὲν ἱστορικὸν γεγονός ἀλλάσσει τὸν σωτηριολογικὸν χαρακτήρα τοῦ προμνημονευθέντος ἔργου τῆς συμφιλιώσεως.

Ἵνα δὲ ἐπανέλθωμεν, ἐν τῇ ἀποκορυφώσει τῆς ἐπιδειχθείσης ἐν Χριστῷ ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ παρατηροῦμεν, ὅτι διακρίνομεν τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ, τελειωθὲν ἐν τῷ Σταυρῷ καὶ τῇ Ἀναστάσει, ὡς μίαν νίκην ἐναντίον πασῶν ἐκείνων τῶν δυνάμεων, αἱ ὁποῖαι προσεπάθουν νὰ ὑποδουλώσωσι τὸν ἄνθρωπον, ὡς μίαν νίκην ἣτις ὀδηγεῖ ἡμᾶς μακρὰν ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ σκότους, ὡς μίαν νίκην τοῦ Θεοῦ.

Τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἀνεφέρομεν, τελειοῦται ἐν τῷ Σταυρῷ καὶ τῇ Ἀναστάσει, εἰς αὐτὰ τὰ γεγονότα τὰ ὁποῖα ἀμφοτέρωθεν ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ κατέχουσι κεντρικὴν θέσιν ὡς ἐνέργειαι καὶ συμπέρασμα τῆς ὅλης ζωῆς τοῦ Ἰησοῦ.

Ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ, ἀφ' ἑτέρου, ἡ ἀπολύτρωσις ἐμφανίζεται ὡς τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖον δημιουργεῖ μίαν μάχην ἐναντίον τῶν Δαιμόνων, οἱ ὁποῖοι ἐπιδροῦν ἐπὶ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἐμφανίζεται ὡς τετελειωμένη ἐργασία ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ (τετέλεσται), ἔχουσα καὶ διὰ τῆς Ἀναστάσεως τὸν πλήρη αὐτῆς θριαμβευτικὸν χαρακτήρα κατὰ τῶν τοιούτων δαιμονικῶν καὶ ὀδηγουσῶν τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν πνευματικὴν δουλείαν δυνάμεων.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀναφέρει, ἀπευθυνόμενος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Κολοσσῶν, ὅτι ὁ Θεὸς «ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους καὶ μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ» (Κολ. 1, 13).

(Συνεχίζεται) Ἀρχιμ. ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΤΡΙΒΙΖΑΣ, πτ.Θ. Μ.Ρh.

ΚΑΙ ΜΝΗΣΤΕΥΣΟΜΑΙ ΣΕ ΕΜΑΥΤΩ

ΕΝ ΠΙΣΤΕΙ ΚΑΙ ΕΠΙΓΝΩΣΕΙ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ*

“Όταν ὁ προφήτης χρησιμοποίησεν τὴν εἰκόνα τῆς μνηστείας, ἔχει ὑπ’ ὄψιν τοὺς ἑσπερῶν αὐτὸν εἰς τοὺς λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς. Εἰς τοὺς λαοὺς αὐτούς, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ὁ νυμφίος ἐκαλείτο νὰ προσφέρῃ τὰ ἀλόγα δῶρα. Εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Θεοῦ ὁ προφήτης ἀναφέρει ὡς προῖκα τὴν δικαιοσύνην καὶ τὸ κρίμα, τὸ ἔλεος καὶ τοὺς οἰκτιρισμούς. “Όλα αὐτὰ ἀποτελοῦν τὰς βάσεις, εἰς τὰς ὁποίας στηρίζεται τὸ συμβόλαιον τῆς μνηστείας τοῦ Θεοῦ μετὰ τοῦ λαοῦ Του. Μεταξὺ αὐτῶν, μᾶλλον πάντα ἀπὸ ὅλα αὐτά, εἶναι ἡ ἀγάπη, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ βασικὴν προϋπόθεσιν καὶ θεμέλιον διὰ κάθε μνηστείας. Ὁ ὅλος δεσμὸς πραγματοποιεῖται «ἐν πίστει». Δὲν ὑπάρχει, δηλαδὴ, κίνδυνος νὰ ἀθετήσῃ ὁ Θεὸς τὸν λόγον Του.

Ὡς ἀποτέλεσμα τοῦ δεσμοῦ τῆς μνηστείας τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ μετὰ τοῦ ἰδίου τοῦ Θεοῦ ἔρχεται ἡ ἐπίγνωσις τοῦ Θεοῦ ἐκ μέρους τοῦ ἀνθρώπου. Εἴ, αἱ ἡ γνώσις, ἡ ὁποία δὲν βασιζέται εἰς τὸ λογικὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ εἰς τὴν ἀγάπην τῆς «νύμφης» πρὸς τὸν «Νυμφίον». Εἶναι ἡ γνώσις τοῦ ἀγαπημένου προσώπου ὑπὸ τοῦ ἀγαπῶντος. “Όλα αὐτὰ φανεροῦν ὅτι ὁ ἄνθρωπος κινεῖται ἐπὶ τοῦ χώρου τῆς προσωπικῆς σχέσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς εἰσέρχεται μετὰ τοῦ λαοῦ Του.

Αἱ ἐπαγγελίαι αὐταὶ τοῦ Θεοῦ δι’ ἄρρηκτον δεσμὸν ἀναφέρονται εἰς τὸν ἴσον Ἰσραὴλ, δηλαδὴ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ αἰωνία νύμφη τοῦ Χριστοῦ, τὴν ὁποίαν ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν (καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, ἵνα αὐτὴν ἀγιάσῃ, καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι, ἵνα παραστήσῃ αὐτῇ, ἑαυτῷ ἑνδοξον τὴν Ἐκκλησίαν, μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ρυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ’ ἵνα ᾖ ἡ ἀγία καὶ ἄμωμος) (Ἐφεσ. ε’ 20 ἐξ.). Καὶ ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου, ἡ ὁποία μᾶς μεταφέρει εἰς τοὺς ἐσχάτους καιροὺς, μᾶς περιγράφει τὸ πλήρωμα τῆς χαρᾶς, ὅταν ἔλθῃ ἡ ἡμέρα τοῦ γάμου τοῦ «Ἀρνίου». “Όταν ἡ «νύμφη» θὰ εἶναι πλέον ἑτοιμος, ἐδεδυμένη ἐν δύματα λαμπρὰ καὶ θὰ ὀδηγηθῇ εἰς τὸν Νυμφίον. Τότε θὰ εἶναι πλέον ἡ χαρὰ τελειωμένη καὶ καθολικὴ δι’ ὁλόκληρον τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ: «Καὶ ἤκουσα ὡς φω-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 155 τοῦ ὑπ’ ἀριθ. 7-8 τεύχους.

νήν ὄχλου πολλοῦ καὶ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν καὶ ὡς φωνὴν βροντῶν ἰσχυρῶν, λεγόντων· χαίρωμεν καὶ ἀγαλλιώμεθα καὶ δῶμεν δόξα αὐτῷ, ὅτι ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ ἀρνίου καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἠτοίμασεν ἑαυτήν. Καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἓα περιβάλλεται βύσσινον λαμπρὸν καθαρὸν· τὸ γὰρ βύσσινον τὰ δικαιώματα τῶν ἁγίων ἐστὶ» (Ἀποκ. ιε' 6-8).

Ὅμως ἡ ἡμέρα ἐκείνη θὰ εἶναι ἡμέρα χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως μόνον διὰ τὴν «νύμφην», ἡ ὅποια ἔμεινε πιστὴ εἰς τὸν θεῖον Νυμφίον καὶ ἐπρόσμενε μὲ «λαχτάρα» τὴν ἀφιξίν Του. Ἡ Ἀποκάλυψις ἀναφέρει ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ Θεὸς θὰ καταδικάσῃ «τὴν πόρνην τὴν μεγάλην, ἣτις ἔφθειρε τὴν γῆν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς» (Ἀποκ. ιθ' 2). Θὰ ἀποβάλλῃ, δηλαδὴ, ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἐπρόδωσαν διὰ τῆς ἀπιστίας των τὸν δεσμὸν τῆς ἀγάπης μετὰ τοῦ Θεοῦ. Πρόκειται διὰ τὴν τάξιν ἐκείνην, ἡ ὅποια μὲ τὴν συμπεριφορὰν τῆς προξενεῖ τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ Χριστοῦ: «ὦ γενεὰ ἀπίστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν; Ἔως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν;» (Ματθ. ιζ' 17).

Ἡμεῖς δὲν ἐπιθυμοῦμεν βεβαίως νὰ ἀνήκωμεν εἰς μίαν τοιαύτην «γενεάν», εἰς τὴν «μοιχαλίδα γενεάν». Ὅταν ἔλθῃ ὁ Νυμφίος, ἐπιθυμοῦμεν νὰ μᾶς δοθῇ ἔνδυμα «βύσσινον», δηλαδὴ ἐκλεκτὸν λινὸν ἔνδυμα, λαμπρὸν καὶ καθαρὸν, ὡς σύμβολον τῶν ἁγίων πράξεών μας.

Ἡ Ἐκκλησία μας ἀναμένει τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὴν λαμπρὰν ὡς ἡμέραν χαρᾶς καὶ ὄχι καταισχύνῃς. Αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἀναμένει καὶ κάθε ἀγνή ψυχὴ, ἡ ὅποια ἀγωνίζεται νὰ μείνῃ πιστὴ ὡς ἄλλη «νύμφη», ἡ ὅποια ἀναμένει τὸν Νυμφίον τῆς. Ὀλόκληρος ἡ Ἐκκλησία βαδίζει εἰς ὑπάντησιν τοῦ ἐρχομένου Νυμφίου: «Καὶ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν· ἔρχου. Καὶ ὁ ἀκούων εἰπάτω· ἔρχου. Καὶ ὁ διψῶν ἐρχέσθω, καὶ ὁ θέλων λαβέτω ὕδωρ ζωῆς δωρεάν» (Ἀποκ. κβ' 17).

Εἴμεθα ἄρᾳ γε μέλη τῆς «νύμφης»; Ἀποτελοῦμεν τὴν ἀγνήν καὶ πιστὴν νύμφην τοῦ ἐρχομένου Νυμφίου; Ἡ μήπως ἐπροδώσαμεν τὸν δεσμὸν τῆς «μνηστείας» μας μὲ τὸν οὐράνιον Νυμφίον καὶ προσχωρήσαμεν εἰς τὴν «μοιχαλίδα γενεάν» καὶ εἰς τὴν «πόρνην τὴν μεγάλην» τῆς Ἀποκαλύψεως;

Αὐτὸ εἶναι τὸ μεγάλο ἐρώτημα, τὸ ὁποῖον τίθεται εἰς τὸν καθένα μας κατὰ τὴν ἁγίαν αὐτὴν περίοδον, καὶ μάλιστα ἐν ὄψει τοῦ ἐρχομένου Κυρίου.

Πρὸςβ. ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΜΙΛΙΑ ΓΕΝΟΜΕΝΗ ΕΠΙ ΤΗ ΕΟΡΤΗ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΙΓΙΝΗΣ ΤΟΥ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ*

Οί μέθοδοι αὐτῆς τῆς πανανθρωπίνης — Θεανθρωπίνης ἐνώ-
σεως ὄλων τῶν ἀνθρώπων εἰς τὸν Χριστὸν ἔχουν δοθῆ ἀπὸ τὴν
Ἐκκλησία στὰ ἅγια μυστήριά της καὶ στὰ θεανθρώπινα ἔργα
(ἀσκήσεις, ἀρετάς της).

Καὶ πράγματι: Τὸ μυστήριον τῆς Θείας εὐχαριστίας συνθέ-
τει καὶ ὀρίζει καὶ ἀποτελεῖ τὴν μέθοδο τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ μέσον
γιὰ τὴν ἐνωσι ὄλων τῶν ἀνθρώπων. Μὲ τὸ μυστήριον αὐτὸ ἐνώνεται
ὀργανικὰ ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸν Χριστὸ καὶ μὲ ὄλους τοὺς πιστοὺς. Μὲ
τὴν προσωπικὴ δὲ ἀσκησι τῶν θεανθρωπίνων ἀρετῶν: τῆς πίστεως,
τῆς προσευχῆς, τῆς νηστείας, τῆς ἀγάπης, τῆς πραότητος, τῆς
πανευσπλαχνίας καὶ ἐλεημοσύνης, ὁ ἄνθρωπος στερεώνει τὸν ἑαυ-
τό του σ' αὐτὴν τὴν ἀγιότητα, ζῆ ὁ ἴδιος προσωπικὰ τὸν Χριστὸ
ὡς τὴν ἐνότητα τῆς προσωπικότητός του καὶ ὡς τὴν οὐσία τῆς ἐνό-
τητός του μὲ τὰ ἄλλα μέλη τοῦ ἁγίου Σώματος τοῦ Χριστοῦ, τῆς
Ἐκκλησίας.

“Ὡστε ἡ ζωὴ τῶν Ἁγίων δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ἡ ζωὴ τοῦ
Χριστοῦ, πού ἐπαναλαμβάνεται σὲ κάθε ἅγιον λίγο ἢ πολὺ κατ'
αὐτὸ ἢ ἐκεῖνον τὸν τρόπο. Ἡ ἀκριβέστερα, εἶναι ἡ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ
παρατεινομένη διὰ τῶν Ἁγίων. Ἡ ζωὴ τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ Λό-
γου, τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ, ὁ ὁποῖος καὶ γι' αὐτὸ ἐγίνε ἄνθρωπος,
γιὰ νὰ μᾶς μεταδώσῃ, ὡς ἄνθρωπος, τὴν θεία ζωὴ Του. Γιὰ νὰ
ἀγιάσῃ, νὰ ἀπαθανάτισῃ καὶ νὰ κἀνῃ αἰώνια μὲ τὴ ζωὴ του, σὰν
Θεός, τὴν δικὴ μας ἀνθρωπίνην ζωὴ πάνω στὴ γῆ.

Οἱ ἅγιοι, ὅταν ζοῦν μὲ τὸν Χριστό, κἀνουν τὰ ἔργα τοῦ Χρι-
στοῦ, γιὰτὶ μ' Αὐτὸν γίνονται ὄχι μόνο δυνατοί, ἀλλὰ καὶ παντοδύ-
ναμοι: «Πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ». Ὄταν ὁ
Θεὸς ἐγίνε ἄνθρωπος, τότε θεία ζωὴ ἐγίνε καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἡ
ζωὴ ἢ θεία δύναμις ἐγίνε καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἡ δύναμις ἢ θεία
ἀλήθεια καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ θεία δικαιοσύνη καὶ τοῦ
ἀνθρώπου δικαιοσύνη: ὅλα τοῦ Θεοῦ ἐγιναν καὶ τοῦ ἀνθρώπου.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 159 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7-8 τεύχους.

« Ε Ο Ρ Τ Ο Λ Ο Γ Ι Ο Ν » *

Βαβύλα, Βαθέος Ρύακος, Βάρα, Βαραγγιωτίσσης (Θ), Βασσιανού, Βασιλίου, Βασίλειου Σεβαστιανού, Βασίλική πύλη, Βασίλειου, Βάσου (Θ), Βάτου, Βεάτου, Βιγλεντίας (Θ), Βιγλεντίου, Βλάχα (Θ), Βλαχεριών (Θ), Βοραϊδίου ἢ Ἀνθεμίου, Βουνόν Χρυσουπόλεως, Βρόχθων, Βώνου.

Γαβραίνης (Θ), Γαβριήλ ἐν τῷ Ἄδδα, Γαϊτανῶν, Γαλακρηῶν, Γαλατᾶ, Γαλσιώτου, Γερωντίου, Γέρου, Γεωργίας, Γλαβᾶ, Γλυκερίας νῆσος, Γοργοπηκίου (Θ).

Δαγάτου, Δαλμάτων, Δανιήλ, Δαρείου, Δάφνης (Θ), Δεξιοκρατιανῶν, Δευτέρου (ἀγ. Γεωργίου), Δευτέρου (Θ), Δημητρίου ἐλαφροῦ, Διακονίσσης (Θ), Διῆππειού, Δίου, Δοκειανῶν, Δομνίκης, Δομνίνου, Δούκα Λαβαδαρίου (Θ), Δύναμις ἅγια.

Ἐβδόμου, Εἰρηνάργου, Εἰρήνης (3), Ἐκκλησία Νέα, Ἐλαίας (2), Ἐλεβίχου ἢ Παναρέτου, Ἐλένης, Ἐλενιανῶν, Ἐλεούσης (Θ), Ἐλευθερίου, «Ἐλπὶς ἀπηλπισμένων» (Θ), Ἐξω Κιονίου, Ἐνουραντίσσης (Θ), Ἐπιχάρεως, Ἐρμίνης, Ἐπτασκάλου, Ἐσόπτρου, Εὐάνδρου, Εὐγενίου πύλαι, Εὐδοξίου, Εὐεργέτιδος (Θ), Εὐεργέτου Σωτήρος Χριστοῦ, Εὐλαπίου, Εὐσεβίου, Εὐτροπίου, Εὐφημίας.

Ζαχαρίου, Ζηναΐδος, Ζωοδ. Πηγῆς (Θ), Ζωτικῶν.

Ἡρακλείας, Ἡρεμίας (Μαυρούλη).

Θαθυήλ, Θέκλης, Θεοδοσίας, Θεοδοσίου πατρικίου, Θεοδότης, Θεοτόκου τῶν Ἰβῶ μ., Θεοῦ Σοφία, Θεοφυλάκτου, Θεραπευτίσσης, Θύρσου.

Ἰακώβου (Ἄδελφοθ.), Ἰακώβου (Πέρσ.), Ἰερείας (Θ), Ἰουκουνδιανῶν, Ἰουλιανῶν, Ἰουστινιανῶν, Ἰουστινιανῶν, Ἰουστίνου (γυν. Μ), Ἰπτοῦχων, Ἰω. Θεολόγου, Καθαρῶν (μετόχ.) Καθυτρίου, Καινουπόλεως, Κατίουμᾶ (Θ), Καλέως (Θ), Καλλιστράτου, Καλοῦ Ἄγρου, Καλοῦ (Καρφᾶ), Καμαριωτίσσης (Θ), «Κάμπος» (πεδιάς Μακροχωρίου), Καπετωλίνης, Καστελλίου, Καστελιωτίσσης (Θ), Καφφιατανῆς, Κεντουκέλλων, Κεχαριτωμένης (Θ), Κλιβανάρη, Κοδράτου, Κονδυλίου, Κοντοσκαλίου, Κόνωνος, Κορονίου, Κορώνης, Κοσμιδίου, Κουδουᾶ, Κούλελι, Κουράτορος (Θ), Κρηνοῦ, Κριθοπολείων, «Κρίσει» — Κρίσεως, Κρατιῶν, Κρονίκης, Κυνηγοῦ πύλη, Κυπαρισσᾶ, Κυπαρισσίου, Κυπριανοῦ (γυν. μονή), Κυρᾶ Μάρθας (Σ.), Κυρίας Οὐρανῶν, Κύρου (τὰ ἀνάκτορα), Κύρου (Θ), Κῶνστα, Κωνσταντιανῶν φέρος (Θ).

Λαζάρου, Λαυρεντίου, Λαύσου, Λευκάτης (Θ), Λεωμακελλίου, Λεωφόρου (μέσης), Λιβῶς (Θ), Λιθόστρωτον (2), Λίτρα, Λογγίνου, Λουκιανῶν.

Μαγγάνων, Μαγδαληνῆς, Μαγουλιωτίσσης, Μακεδονιανῶν, Μαμέλχας, Μαξίμου, Μαριανῆς, Μαριανῶν, Μαριανῶν (Θ), Μαρτυρίου, Ματρῶνας, Μαυρομολιτίσσης, Μαύρου Μόλου (Θ), Μελανδισίας πύλης, Μελαχρονῆς ἢ Μυρτιδιωτίσσης, Μελοβίου (γυροκομ.) Μεσαμπέλων, Μηνᾶ, Μητροπολιτῶν (Θ), Μητροφάνους, Μικροῦ Βάθους, Μιλτιάδου, Μοδέστου, Μονῆ Χώρας, Μυρελαίου (Θ), Μωκαδίου, Μωκίου, Μουσεῶς.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 156 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7-8 τεύχους.

(Συνεχίζεται)

Οἰκονόμος ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΛΑΤΑΝΙΤΗΣ

Η ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ
ΣΤΟ ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΕΡΓΟ
ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ*

Έτσι στην «Ὁδὴ εἰς Μοναχὴν» χειρίζεται τόσο ὁμορφα τὴν ποιητικὴ του λύρα, πού στὸ διάβα τῆς πένας του δὲν συναντᾷ καμιὰ δυσκολία οὔτε στὴ χρησιμοποίησι θρησκευτικῶν στοιχείων, οὔτε στὴν ἔστω καὶ συμβολικὴ ἀ.αφορά του (στ. 8-9) στὴν Ἀνάστασι τοῦ Χριστοῦ.

Μὰ καὶ σ' αὐτό του τὸν Ἐθνικὸ Ὕμνο μὲ ἄνεση καὶ ξέχωρη πλαστικότητα ἀναφέρεται στὸ θρησκευτικὸ πεδίο, χωρὶς προβληματισμό, γράφοντας:

Πῆγες εἰς τὸ Μεσολόγγι
τὴν ἡμέρα τοῦ Χριστοῦ,
μέρα πού ἄνθισαν οἱ λόγγοι
γιὰ τὸ τέκνο τοῦ Θεοῦ.

Σοῦλθε ἐμπρὸς λαμποκοπῶντας
ἡ θρησκεία μ' ἓνα σταυρό,
καὶ τὸ δάκτυλο κινῶντας,
ὅπου αἰνεῖ τὸν οὐρανό.

«Σ' αὐτὸ ἐφώναξε, τὸ χῶμα
στάσου ὀλόρθη, Ἐλευθεριά»
καὶ φιλῶντας σου τὸ στόμα
μπαίνει μὲς στὴν Ἐκκλησιά².

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 161 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7-8 τεύχους.

2. Σήφη Γ. Κόλλια: Θρησκευτικὴ Ἀνθολογία Ποιήσεως 1453-1972.
Ἀθήναι—Ν. Ὑόρκη 1973 τ. Ε', σελ. 2231.

Ἐκεῖ ὁμως πού ἡ θρησκευτικὴ ποίηση τοῦ Σολωμοῦ κορυφώνεται, εἶναι στὸ ποίημα «Ἡ Ἡμέρα τῆς Λαμπρῆς», χαρούμενος παιάνας στὸ σωτηριολογικὸ πανανθρώπινον γεγονός, πού μοναδικὰ ἴσως ζωγραφίζει, δημιουργεῖ, παρουσιάζει καὶ διατρανώνει τὴν πίστη του σ' αὐτὸ μὲ ἀνεπανάληπτες γιορταστικὲς, ἀνθρώπινες καὶ βαθυστόχαστες στροφές.

Η ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΛΑΜΠΡΗΣ

Καθαρῶτατον ἥλιο ἐπρομηνοῦσε
τῆς αὐγῆς τὸ δροσάτο ὕστερο ἀστέρι,
σύγνεφο, καταχνιά, δὲν ἀπερνοῦσε
τ' οὐρανοῦ σὲ κανένα ἀπὸ τὰ μέρη·
καὶ ἀπὸ κεῖ κινήμενο ἀργοφουσοῦσε
τόσο γλυκὸ στὸ πρόσωπο τ' ἀέρι,
πού λές καὶ μέσ' τῆς καρδιᾶς τὰ φύλλα·
γλυκειὰ ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος μαυρίλα.

Χριστὸς ἀνέστη! Νέοι, γέροι καὶ κόρες,
ὅλοι, μικροὶ μεγάλοι ἐτοιμασθῆτε·
μέσα στὲς ἐκκλησιᾶς τὲς δαφνοφόρες
μὲ τὸ φῶς τῆς χαρᾶς συμμαζωχθῆτε·
ἀνοίξετε ἀγκαλιὰς εἰρηνοφόρες
ὀμπροστὰ στοὺς Ἁγίους καὶ φιληθῆτε·
φιληθῆτε γλυκὰ χεῖλη μὲ χεῖλη,
πέστε Χριστὸς ἀνέστη ἔχθροὶ καὶ φίλοι.

Δάφνες εἰς πλάκα ἔχουν οἱ τάφοι,
καὶ βρέφη ὠραῖα στὴν ἀγκαλιὰ οἱ μανάδες·
γλυκόφωνα, κοιτῶντας τὲς ζωγραφι-
σμένες εἰκόνες ψάλλουνε οἱ ψαλτάδες·
λάμπει τὸ ἀσήμι, λάμπει τὸ χρυσάφι
ἀπὸ τὸ φῶς, πού χύνουνε οἱ λαμπάδες·
κάθε πρόσωπο λάμπει ἀπ' τ' ἀγιοκέρι
ὀποὺ κρατοῦνε οἱ χριστιανοὶ στὸ χέρι³.

(Συνεχίζεται)

ΧΡΗΣΤΟΣ Ι. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ

3. Σήφη Γ. Κόλλια: 6. ἀ., σελ. 2226.

ΠΗΓΗ ΑΓΑΘΩΝ Η ΜΕΤΑΛΛΗΨΙΣ *

Χρειάζεται ψυχική δύναμις, ισχυρὸς χαρακτήρ καὶ πρὸ παντὸς πίστις εἰς τὸν Θεὸν διὰ ν' ἀντιμετωπισθῇ, ἐσωτερικῶς —χωρὶς τὴν ἔξωθεν, ἀπὸ ἄλλο πρόσωπον συμπαραστάσιν— ἡ ἁμαρτία. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον καταφεύομεν εἰς τὸν Πνευματικόν. Ἐκεῖνος θὰ σηκώσῃ ἀπὸ πάνω μας τὸ βάρος τῆς ἁμαρτίας μας. Ἀλλὰ καὶ ὁ καλὸς πνευματικὸς διὰ τοῦ τρόπου του θὰ μᾶς κάμῃ νὰ ἐξωτερικεύσωμεν ὅσα εἴχομεν κατὰ νοῦν ν' ἀποκρύψωμεν, φοβούμενοι ἢ ἐντρεπόμενοι διὰ τὰς πράξεις μας. Ὁ ἄνθρωπος, ἐκ φύσεως ἐγωῖστικὸς καὶ φίλαυτος, ὅσον κι' ἂν ἐπιθυμῇ νὰ εἶναι εἰλικρινής, σπανίως ἢ οὐδέποτε θὰ παραστήσῃ ἑαυτὸν ἔνοχον. Θὰ βρῇ κάποιαν δικαιολογίαν ἀσύστατον, διὰ νὰ καλυφθῇ ὄπισθεν αὐτῆς. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ ἐσωτερικὴ ἐξομολόγησις, ἢ αὐτοκριτικὴ, θεωρεῖται ἀτελής.

Ἐκτὸς αὐτῶν, ὅμως, δὲν ἀρκεῖ νὰ ἐξομολογηθῇ κανεὶς. Τὸ πρῶτον, τὸ «ἅπαν» εἶναι νὰ μετανοήσῃ δι' ὅσα ἔπραξε, ἄλλως οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχει ἡ ἐξομολόγησις, ἀπλῶς διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ὁ ἐξομολογηθεὶς αὐτοηπατήθη!

Διὰ τὴν ἐξομολόγησιν ἀναγινώσκομεν πολλὰ εἰς τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης: «Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ διαβάζομεν εἰς τὸν 135ον ψαλμὸν, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα, τὸ ἔλεος αὐτοῦ».

Ὁ δὲ 31ος ψαλμὸς μακαρίζει τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον δὲν βαρύνει ἡ ἁμαρτία, μὲ τ' ἀκόλουθα ὑπέροχα εἰς σαφήνειαν λόγια: «Μακάριος ἀνὴρ, ᾧ οὐ μὴ λογίσῃται Κύριος ἁμαρτίαν, οὐδὲ ἔστιν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ δόλος. Ὅτι ἐσίγησα, ἐπαλαιώθη τὰ ὀσῆ μου ἀπὸ τοῦ κράζειν με ὄλην τὴν ἡμέραν. Ὅτι ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐβαρύνθη ἐπ' ἐμὲ ἡ χεὶρ σου, ἐστράφην εἰς ταλαιπωρίαν ἐν τῷ ἐμπαγήναί μοι ἄκανθαν. Τὴν ἀνομίαν μου ἐγνώρισα καὶ τὴν ἁμαρτίαν μου οὐκ ἐκάλυψα. Εἶπα: Ἐξαγορεύσω κατ' ἐμοῦ τὴν ἀνομίαν μου τῷ Κυρίῳ. Καὶ οὐ ἀφῆκας τὴν ἀσέβειαν τῆς καρδίας μου».

Καὶ ἐδῶ συναντῶμεν τὴν λέξιν «ἐξαγορεύω», ὅπως ὀνομάζει ἀκριβέστατα ὁ λαὸς μας τὴν ἐξομολόγησιν, καθὼς ἐγράψαμεν προηγουμένως.

Μὲ πόσῃν εἰλικρίνειαν ὁ ψαλμῳδὸς ἀναφέρεται εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἁμαρτίας καὶ ὁμολογεῖ πῶς ἐγνώρισε τὴν ἀνομίαν του, ἀλλὰ καὶ οὔτε ἐκάλυψε ἢ ἐκρυψε τὴν ἁμαρτίαν του. Διὰ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 128 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5-6 τεύχους.

νά καταλήξει εἰς τὸ ὕψος τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου, τὴν συγχώρησιν: «Καὶ Σὺ, ἀφῆκας τὴν ἀσέβειαν τῆς καρδίας μου».

Διότι, ὅπως διαβάζομεν εἰς τὸν Ἑσαΐαν (μγ' 25, μδ' 22), ὁ Κύριος εἶναι ὁ ἐξαλείφων «τὰς ἀνομίας μας». Ἴδου τὸ πλήρες κείμενον: «Λέγει Κύριος: Ἐγὼ εἰμί· ἐγὼ εἰμί ὁ ἐξαλείφων τὰς ἀνομίας σου ἕνεκεν ἑμοῦ, καὶ τὰς ἀμαρτίας σου καὶ οὐ μὴ μνησθήσομαι. Λέγε σὺ τὰς ἀνομίας σου πρῶτος, ἵνα δικαιωθῆς... ἰδοὺ γὰρ ἀπήλειπα ὡς νεφέλην τὰς ἀνομίας καὶ ὡς γνόφον τὴν ἀμαρτίαν σου. Ἐπιστράφηθι πρὸς με καὶ λυτρώσομαί σε». Τὸ μεγαλεῖον τοῦ κειμένου αὐτοῦ, ἡ περιεκτικότητα τῶν νοημάτων του, τὸ ὕψος τῆς θεϊκῆς σωτηρίας καὶ τὸ ὕψος, μὲ τὸ ὁποῖον εἶναι συντεταγμένον προκαλοῦν ρίγη συγκινήσεως, δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν. Οὕτω καὶ ὁ ψαλμωδὸς εἰς τὸν 105ον ψαλμὸν του προτρέπει: «Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ, ὅτι χρηστός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ». Διὰ τὴν συνεχίση εἰς τὸν 7ον ψαλμὸν μὲ τὰ ἐξῆς: «Ἐξομολογήσομαι τῷ Κυρίῳ κατὰ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ καὶ ψαλῶ τῷ ὀνόματι Κυρίου τοῦ ὑψίστου».

Ὁ Προφήτης Ἑσαΐας, εἰς ἄλλην περικοπὴν ὁμιλεῖ δίδων ὁδηγίαν, τί πρέπει νὰ προηγηθῆ τῆς ἐξομολογήσεως διὰ τὴν εἶναι αὕτη πλήρης καὶ εὐπρόσδεκτος τῷ Θεῷ: «Λούσασθε, καθαροὶ γίνεσθε, ἀφέλετε τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μου· παύσασθε ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν, μάθετε καλὸν ποιεῖν, κρίνατε ὄρφανῶ καὶ δικαιώσατε χήραν, καὶ δεῦτε καὶ διαλεχθῶμεν, λέγει Κύριος. Καὶ ἔὰν ᾧσιν αἱ ἀμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοινικοῦν, ὡς χιόνα λευκανῶ· ἔὰν ᾧσιν ὡς κόκκινον, ὡς ἔριον λευκανῶ». Ἐξομολογήσεις χωρὶς ὅλην αὐτὴν τὴν προεργασίαν, τὴν προετοιμασίαν, μὲ καθαρότητα ψυχῆς, μὲ ἀγνότητα αἰσθημάτων, πνεῦμα φιλαλληλίας καὶ ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον, δικαιοσύνης καὶ πραότητος εἰς τὸν συνάνθρωπόν μας εἶναι σωστὴ ὑποκρισία ἔναντι Ἐκείνου, ὁ Ὅποιος κατὰ τὸν Προφήτην Δανιὴλ (β' 23) «Σοὶ ὁ Θεὸς τῶν πατέρων μου, ἐξομολογοῦμαι καὶ αἰνῶ, ὅτι σοφίαν καὶ δύναμιν δέδωκάς μοι καὶ νῦν ἐγνώρισάς μοι ἃ ἠξιώσαμεν παρὰ σοῦ, καὶ τὸ ὄραμα τοῦ βασιλέως ἐγνώρισάς μοι», εἶναι ὁ δοτὴρ πάσης σοφίας καὶ δυνάμεως. Ὁ ἐξαλείφων τὰς ἀμαρτίας μας, ὅπως τόσον παραστατικὰ ὁ Προφήτης Ἑσαΐας εἰς τὸ προμνησθὲν κείμενον λέγει: «Καὶ ἔὰν ᾧσιν αἱ ἀμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοινικοῦν ὡς χιόνα λευκανῶ, ἔὰν δὲ ᾧσιν ὡς κόκκινον, ὡς ἔριον λευκανῶ».

(Συνεχίζεται)

ΑΝΔΡΕΑΣ Ν. ΝΟΜΙΚΟΣ

ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ *

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΘΕΟΤΟΚΗΣ

(1731 - 1800)

«Ὁ σκοπός μου είναι ἡ ὠφέλεια τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν
τῶν ὀρθοδόξων καὶ ὄχι ἔπαινος ἢ δόξα...».

Πολλές φορές ἔχουμε τονίσει, ὅτι κανένας λαός στὸν κόσμο δὲν ἔχει συνυφάνει τὴν ζωὴ του καὶ τὴν τύχη του τόσο πολὺ μὲ τὴν θρησκεία του, ὅσο ὁ ἑλληνικὸς λαός. Σὲ κρίσιμες ἱστορικές στιγμὲς τοῦ ἀτομικοῦ καὶ τοῦ ἐθνικοῦ βίου, ἡ θρησκευτικὴ συνείδησι ἐπαιξε ἀποφασιστικὸ ρόλο. Ἡ Ἐκκλησία σὰν ἔκφρασι πνευματικῆ καὶ σὰν θεῖος καὶ ἀνθρώπινος ὄργανισμὸς ὑπῆρξε τὸ στήριγμα καὶ ἡ ἐλπίδα τῶν πιστῶν Ἑλλήνων. Ἡ Κιβωτὸς καὶ ἡ ἑπαλξι. Ὁ φρουρὸς καὶ ἡ τροφὸς τῆς ἐλευθερίας, τῆς ὑποσχέσεως καὶ τῆς σωτηρίας.

Ἡ ἱστορικὴ πραγματικότητα τοῦ κοινοῦ δρόμου, τῆς κοινῆς δόξας καὶ τῆς κοινῆς δοκιμασίας Ἐκκλησίας καὶ Ἐθνους, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη ἐποχὴ, γίνεται φανερὴ καὶ κατὰ τὴν περίοδο τῆς τουρκοκρατίας. Τότε ἀκριβῶς εἶναι, πὺ ἀγνωστες, μυστικὲς δυνάμεις ἐνώνονται γιὰ νὰ δοθῆ στὸν κόσμο μιὰ μοναδικὴ μαρτυρία τῆς θρησκευτικότητος τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς ἑλληνικότητος τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν. Τότε εἶναι, πὺ ἡ φλόγα τῆς πίστεως καὶ τὸ πάθος τῆς ἐλευθερίας, σὲ μιὰ ἱστορικὴ σύνθεσι ἐνωμένα, φθάνουν σὲ ἔσχατα ὄρια ἀποδόσεως. Κορυφώνονται σὲ μοναδικὲς πράξεις ἠθους, θαυμασμοῦ καὶ μεγαλείου. Ἀναδεικνύουν ἐξαισίες μορφῆς ἑλληνικῆς καὶ χριστιανικῆς σοφίας, ἀκτινοβολίας, ἀρετῆς καὶ γενναιότητος. «Ἡ Θρησκεία εἶχεν εἰς τοῦτο τὸ ἔθνος περισσotέραν ἐπιρροὴν παρὰ τὴν βασιλικὴν δύναμιν...», παρατηρεῖ ὁ Γόλδσμιθ στὴν «Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος». Ὅσο βαρὺς καὶ ἄν ἦταν ὁ πέπλος τῆς καταχνιάς πὺ σκέπαζε τὸ αἰχμαλωτισμένο Γένος, μετὰ τὴν ἄλωσι τῆς Βασιλεῦσας ἀπὸ τὸ Ἰσλάμ, δὲν μπόρεσε τελικὰ νὰ πνίξη τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν προσδοκία ἐνὸς λαοῦ, πὺ ἔφερνε μέσα του ἀστήρευτες

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 162 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7-8 τεύχους.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

304. Ἐλλείψει προνάου ποῦ πρέπει νὰ γίνεται ὁ σαραντισμός; Ἐπιτρέπεται ἐντὸς τοῦ ναοῦ καὶ πλησίον τῆς θύρας τῆς εἰσόδου; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Ἡ. Π. Ν.).

Κατὰ τὰ ἔντυπα καὶ τὰ χειρόγραφα Εὐχολόγια ἡ ἀκολουθία τοῦ σαραντισμοῦ γίνεται «πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ ναοῦ» ἢ «ἐξω τῆς πύλης» ἢ «πρὸς τὴν πύλην» ἢ «πρὸ τῶν θυρῶν τοῦ ναοῦ ἐν τῷ νάρθηκι». Ὁ Συμεὼν Θεσσαλονίκης μαρτυρεῖ καὶ αὐτὸς τὸ ἴδιον· «ὁ ἱερεὺς πρὸ τῶν θυρῶν στὰς τοῦ ναοῦ» ἀναγινώσκει τὰς εὐχὰς καὶ αἰτιολογεῖ ὅτι «οὐ γὰρ θέμις πρὸ τῆς εὐχῆς εἰσελθεῖν» τὴν μητέρα εἰς τὸν ναόν. Ἡ εἴσοδος στὸν ναὸ γίνεται μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ὄλων τῶν εὐχῶν καὶ πρὸ τῆς ἀπολύσεως.

Πρὸ τῶν πυλῶν, λοιπόν, τοῦ ναοῦ εἶναι ὁ κατὰ παράδοσιν τόπος ἀναγνώσεως τῶν εὐχῶν. Ἄν τώρα ὁ ναὸς δὲν ἔχη νάρθηκα, θὰ πρέπει οἱ εὐχὰς νὰ ἀναγνωσθοῦν στὸ ὑπαιθρο; Νομίζω πὼς θὰ ἦταν ἀπάνθρωπο νὰ τηρηθῇ ἡ ἀκρίβεια τῆς διατάξεως, ἀφοῦ μάλιστα καὶ ἡ ὑγεία τῆς μητέρας καὶ τοῦ νηπίου εἶναι ἀκόμη εὐθραυστοὶ καὶ οἱ κλιματολογικαὶ συνθῆκαι εἶναι συχνὰ δυσμενεῖς. Ὁ ἀμέσως μετὰ τὴν πύλη τοῦ ναοῦ χῶρος, ποῦ οὕτως ἢ ἄλλως ἐπέχει τὴν θέσι τοῦ ἐλλείποντος νάρθηκος, θὰ ἦταν ὁ ἐνδεδειγμένος τόπος. Καθ' ὅσον γνωρίζω, αὐτὸ γίνεται παντοῦ στὴν περίπτωσι αὐτή.

πηγὲς κλέους καὶ τὸ βάρος μιᾶς πλούσιας ἱστορικῆς πορείας καὶ μιᾶς ἀδαπάνητης, βιωμένης πίστεως. Σχεδὸν ἀμέσως, μιὰ καὶ δὲν κατέρρευσε μονομιᾶς ὀλόκληρη ἡ Αὐτοκρατορία, ἀντέδρασε δυναμικά! Ἄρχισε, ὕστερα ἀπὸ τοὺς θρήνους καὶ τὴν ἐκπλήξι, νὰ προετοιμάζεται ψυχολογικά, γιὰ τὴν ἀποφασιστικὴν, εὐλογημένην ὥρα. Γιὰ τὴν ἀνοιξὶ καὶ τὴν ἀνάστασι τοῦ Γένους.

(Συνεχίζεται)

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΕΡΟΥΣΗΣ

305. Ὄταν τὸ τέκνον ἔχη ἀποθάνει, ποία ἀπόλυσις πρέπει νὰ γίνεταί κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ σαραντισμοῦ; (Ἑρώτησις Αἰδεσιμ. Ἡ. Π. Ν.).

Τὰ νεότερα ἔντυπα ἔχουν τὴν ἀπόλυσι τῆς ἑορτῆς τῆς Ὑπαπαντῆς «Ὁ ἐν ἀγκάλαις τοῦ δικαίου Συμεὼν βασταχθῆναι καταδεξάμενος διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν», ποῦ εἶναι κατάλληλος γιὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ σαραντισμοῦ, ἐφ' ὅσον ἐννοεῖται ζῆ τὸ βρέφος καὶ ἔγινε χάριν αὐτοῦ ἡ ἀκολουθία κατὰ μίμησιν τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου. Ἄν ὅμως αὐχ εὐρίσκεται ἐν τοῖς ζῶσι, τὰ Εὐχολόγια σημειώνουν μετὰ τὴν δευτέρα εὐχὴ· «ποιεῖ ὁ ἱερεὺς ἀπόλυσιν». Θὰ εἶναι παράλογο νὰ λεχθῆ ἡ ἀπόλυσις τῆς Ὑπαπαντῆς. Αὐτὴ εἶναι αὐτονόητο, ὅτι παραλείπεται μαζὶ με ἅλα, ὅσα ἀφοροῦν στὸ παιδί. Ὅρθὸν εἶναι, νομίζω, ἡ ἀκολουθία νὰ κατακλείεται με τὴν κοινὴ ἀπόλυσι «Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν...».

306. Δύναται ὁ ἱερεὺς νὰ τελέσῃ σαρανταλείτουργον κατὰ τὴν περίοδον τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἐφ' ὅσον κατ' αὐτὴν δὲν τελεῖται ἄλλη θεία λειτουργία ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Προηγιασμένην; (Ἑρώτησις Αἰδεσιμ. Γ. Βλαχάκη).

Κατὰ τὴν περίοδον τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς δὲν δύναται νὰ τελεσθῆ σαρανταλείτουργο. Ἡ Προηγιασμένη, ἔστω καὶ ἂν ὑποθέσωμεν ὅτι θὰ ἐτελεῖτο καθημερινῶς, δὲν εἶναι λειτουργία με τὴν κυρία ἔννοια τῆς λέξεως, δηλαδὴ τέλεισις τοῦ μυστηρίου τῆς θείας εὐχαριστίας. Δὲν γίνεται κατ' αὐτὴν προσφορά, οὔτε ἐπομένως μνημόνευσις ζώντων ἢ τεθνεώτων, ὑπὲρ τῶν ὁποίων θὰ προσεφέρετο τὸ σαρανταλείτουργο. Ἡ μνημόνευσις ὀνομάτων κατὰ τὴν ἐκτενῆ τῆς Προηγιασμένης εἶναι ἡ συνήθης μνημόνευσις τοῦ ἑσπερινοῦ καὶ δὲν πρέπει νὰ συγχέεται με τὴν μνημόνευσι ποῦ γίνεται στὴν προσκομιδῆ τῆς θείας λειτουργίας, κατὰ τὴν ὁποία γίνεται ἡ ἐξαγωγή τῶν μερίδων ὑπὲρ ἐκείνων, ὑπὲρ τῶν ὁποίων προσφέρεται ἡ θυσία, καὶ στὰ δίπτυχα μετὰ τὸν καθαγιασμό τῶν τιμίων δώρων. Ἡ Προηγιασμένη εἶναι ἑσπερινὸς μετὰ κοινωνίας. Δὲν εἶναι λειτουργία — ἀναφορὰ — προσφορά.

Τὰ Τυπικά, συμφώνως πρὸς τὰ ἀνωτέρω, ρητῶς καθορίζουν ὅτι αἱ «προσφοραὶ» (ἡ θεία λειτουργία) γιὰ τὴν ἀνάπαυσι τῆς

Στὸ περιθώριο τῆς Ἁγίας Γραφῆς

ΠΑΡΑ ΤΟ ΦΡΕΑΡ ΤΟΥ ΙΑΚΩΒ...

Ὁ Χριστὸς καὶ ἡ Σαμαρείτισσα. Μιά στιχομυθία ἀπὸ τὶς πιὸ κορυφαῖες σὲ νόημα, πὺ τὴν ἀκοῦμε στὸ Εὐαγγέλιο τῆς ἀφιερωμένης σ' ἐκείνη τῆ γυναῖκα Κυριακῆς.

Ἡ Σαμαρείτισσα πῆγε στὸ πηγάδι τοῦ Ἰακώβ ν' ἀντλήσῃ νερό. Καὶ βρίσκει ἐκεῖ πλάϊ καθισμένο τὸν Ἰησοῦ. Τῆς εἶναι ἄγνωστος. Οὔτε κὰν ὑποπτεύεται τῆ θεία του ταυτότητα. Τὸν ἐκλαμβάνει γιὰ ἓναν ἄπλο Ἰουδαῖο, πὺ διαβαίνοντας τὰ χῶματα τῆς Σαμάρειας, σταμάτησε γιὰ λίγο ἐκεῖ, μέσα στὸ ζεστὸ καταμεσήμερο, γιὰ νὰ ξαποστάσῃ καὶ νὰ δροσισθῆ.

Τῆς ζητᾶ, μὲ τὴν εὐκαιρία, νὰ τοῦ δώσῃ νὰ πιῆ ἀπὸ τὸν κουβᾶ της. Φυσικὸ τὸ αἶτημα. Ποῦ νὰ φανταστῆ ὅτι προέρχεται ὄχι ἀπὸ ἓναν ἄπλο στρατοκόπο, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν «καλύπτοντα νέφеси τὴν γῆν»¹, ἀπὸ τὸν «ἐκ πέτρας ἀκροτόμου πηγάσαντα ὕδωρ Ἐβραίοις»².

Ἄλλὰ δὲν εἶναι μόνον αὐτό. Ἔχει καὶ κάποια ἄλλα νερὰ Ἐκεῖνος νὰ χαρίσῃ στοὺς ἀνθρώπους. Τὰ νάματα τῆς αἰώνιας ζωῆς. Τὸ «αἶδιον ὕδωρ»³.

1. Ἀπὸ δοξαστικὸ τοῦ Ἑσπερινοῦ.

2. Ἀπὸ Ἐξαποστειλᾶριο τοῦ Ὁρθρου.

3. Βλ. δοξαστικὸ τῶν Αἰνῶν.

ψυχῆς τῶν ἀδελφῶν, πὺ ἔτυχε νὰ ἀποθάνουν κατὰ τὴν Τεσσαρακοστή, ἀρχίζουν ἀπὸ τὴν Κυριακὴ τοῦ Θωμᾶ καὶ συνεχίζονται μέχρι τῆς συμπληρώσεως τοῦ σαρανταλείτουργου. Ἡ διάταξις αὐτὴ ἔχει περιληφθῆ καὶ στὰ ἔντυπα Τριώδια στὴν Δευτέρα τῆς Α' ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν: «Χρὴ εἶδέναι, ὅτι ἐὰν γένηται ἀδελφὸν ἐκδημῆσαι πρὸς Κύριον ἐν ταῖς ἁγίαις ταύταις ἡμέραις... αἱ προσφοραὶ καὶ αἱ μνήμαι αὐτοῦ ἀρχονται ἀπὸ τῆς νέας Κυριακῆς μέχρι συμπληρώσεως ἡμερῶν τεσσαράκοντα». Κατ' ἐπέκτασιν ἡ ἀνωτέρω διάταξις ἰσχύει καὶ γιὰ τὰ σαρανταλείτουργα ὑπὲρ τῶν ζώντων.

Εἶναι ἡ διδασκαλία του, τὸ Πνεῦμα του.

Ἡ Σαμαρείτισσα, ἀπὸ πρώτη ὄψη, δὲν θ' ἄξιζε καθόλου νὰ γίνῃ μαθήτριά του. Ἦταν μιὰ γυναῖκα ἀμαρτωλή. Ἀνῆκε, ἐπὶ πλέον, σ' ἓνα λαό, πού, παρὰ τὴ συγγένειά του μὲ τὸ περιουσίον ἔθνος, τοὺς Ἑβραίους, θρησκευτικὰ ὑπολοιπόταν ἀπ' αὐτοῦς. Ἦταν ξεστρατισμένος ἀπὸ τὴν ὀρθὴ πίστη καὶ λατρεία.

Καὶ ὅμως, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ στὴ Σαμαρείτισσα ἐπιφυλάσσει τὴν ὑψίστη τιμὴ νὰ γίνῃ ἀκροάτρια λόγων του μὲ περιεχόμενο καθαρὰ θεολογικό. Αὐτὴν ἀκριβῶς, «φλεγόμενην ἐν τοῖς ἀτοπήμασι δεινῶς», θέλει «ποτίσασθαι ὕδωρ ζωῆς»⁴.

Τῆς ἐκμυστηρεῦται λοιπὸν πὼς «ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἔστιν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσι τῷ Πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ» καὶ ὄχι στὴν Ἱερουσαλήμ, ὅπου οἱ Ἰουδαῖοι τὸν προσκυνοῦσαν, οὔτε στὸ βουνὸ Γαριζεῖν, ὅπου οἱ Σαμαρεῖτες τὸν λάτρευαν, θεωρώντας αὐτοὺς τοὺς δυὸ τόπους σὰν τοὺς μοναδικοὺς τῆς παρουσίας του. Γιατί; «πνεῦμα ὁ Θεὸς καὶ τοὺς προσκυνούντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν» (Ἰω. 8' 23, 24).

Αὐτὴ ἡ ἀποκάλυψη, πού ἐγίνε στὴ Σαμαρείτισσα, εἶναι ὁ αἰθέρας τοῦ Εὐαγγελίου. Ὁ Χριστὸς ἔφερε στὸν κόσμον τὴν πιὸ καθαρὴ ἔννοια τῆς θρησκείας. Δὲν εἶναι μιὰ θρησκεία μὲ παχυλὲς ἀντιλήψεις, μὲ νομικὴ νοοτροπία, μὲ τύπους πού πνίγουν τὴν οὐσία.

Ὁ Θεὸς τῆς, ὁ μόνος ἀληθινὸς Θεός, εἶναι Πνεῦμα. Καὶ οἱ καρδιᾶς πού τὸν πιστεύουν καὶ τὸν ἀκολουθοῦν, εἶναι ἐλεύθερες νὰ τοῦ προσεύχωνται παντοῦ, γιατί εἶναι Θεὸς παγκόσμιος, «πανταχοῦ παρών». Δὲν κλείνεται σ' ἓναν ὀρισμένο τόπο, σ' ἓναν ὀρισμένο λαό. Σὰν Πνεῦμα, ἀγκαλιάζει καὶ ἐπισκέπτεται ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Ἰουδαίους καὶ Σαμαρεῖτες καὶ ἔθνη.

Στὴν Ἐκκλησίᾳ τοῦ Υἱοῦ του, πέρα ἀπὸ σύνορα γεωγραφικὰ καὶ πολιτιστικῆς ἰδιομορφίας, ἔχει θέση, χωρὶς ἐξαιρέση καμμιά, τὸ ἀνθρώπινο γένος, σὰν σύνολο. Στὸν καθένα, ἀδιάκριτα, ἀπευθύνεται τὸ σωτήριο κάλεσμα τῆς Καινῆς Διαθήκης, μὲ τὸ στόμα τοῦ ἰδίου τοῦ Κυρίου, μὲ τὰ στόματα τῶν Ἀποστόλων.

4. Βλ. σημ. 1.

Ἐνα ἀπὸ τὰ στόματα αὐτά, τὰ ἀποστολικά, εἶναι καὶ τῆς Σαμαρείτισσας. «Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης», τῆς Σιχάρ, ἀναφέρει ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης—, πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τῶν Σαμαρειτῶν διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικός, μαρτυρούσης...» (Ἰω. δ' 39). Καὶ καθὼς λέει ἡ ἀρχαία παράδοση, τὸ κήρυγμα τῆς γυναίκας ἐκείνης δὲν περιορίσθηκε οὔτε σὲ μιὰ μέρα οὔτε στὴν πατρίδα της. Μετὰ τὴν Πεντηκοστή, μέλος πιά τῆς Ἐκκλησίας, γύρισε πολλὰ μέρη τῆς οἰκουμένης, φέρνοντας στίς ψυχὰς τὸ μήνυμα τοῦ Ἰησοῦ. Ἡ ἀνώνυμη γυναίκα τῆς Σαμαρείας ἔγινε ἡ Ἁγία Φωτεινὴ. Μ' αὐτὸ τὸ ταιριαστὸ ὄνομα τὴν τιμᾷ ἡ Ἐκκλησία στοὺς αἰῶνες, συναριθμῶντας τὴν στίς χορεῖες τῶν Μαρτύρων. Γιατί, στὸ τέλος, ἡ Ἁγία Φωτεινὴ ἐπίστεψε τὸν βίον της μὲ τὸ ἴδιον τοῦ αἵματος, ποὺ τὸ ἔχυσε πρόθυμα γιὰ τὸν λατρευτὸν τοῦ Κυρίου.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

— Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α —

Κ. Γ. Μπόνη, Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Συμπόσιον Πατέρων. Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας. — **Ἐπίκαιρα**. — **Εὐαγ. Δ. Θεοδώρου**, Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Αἱ Πασχάλιοι λατρευτικαὶ συνάξεις κατὰ τὸ «Ὀδοιπορικόν» τῆς Αἰθρίας. — **Μητροπ. Δράμας Διονυσίου**, Τὰ σωτηριώδη ἀποτελέσματα τῆς ἐξομολογήσεως. — **Μητροπ. Δημητριάδος Χριστοδούλου**, Ὁ μοναχικὸς βίος εἰς τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα. — **Ι. Κ.**, Ὁ ρόλος τοῦ ποιμένου ὡς πατρός. — **Ἀρχιμ. Ἀμβροσίου Γ. Λενῆ**, Ἡ ἀθεΐα χθὲς καὶ σήμερα. — **Ἀρχιμ. Τιμοθέου Σ. Τριβιζᾶ**, Τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ. — **Πρεσβ. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου**, «Καὶ μνηστεύσομαι σε ἐμαυτῷ ἐν πίστει καὶ ἐπιγνώσει τὸν Κύριον». — **Μιλτιάδου Ἡλιάδου**, Ὁμιλία γενομένη ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου Ἐπισκόπου Αἰγίνης τοῦ Θαυματουργοῦ. — **Πρεσβ. Κωνστ. Πλατανίτου**, «Ἐορτολόγιον». — **Χρήστου Ι. Ἀνδρεάδη**, Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ στὸ ποιητικὸν ἔργο τοῦ Διονυσίου Σολωμοῦ. — **Ἀνδρέου Ν. Νομικοῦ**, Πηγὴ ἀγαθῶν ἢ Μετάληψις. — **Δημ. Σ. Φερούση**, Μορφὴς τοῦ γένους. — **Φ.**, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες. — **Βασ. Μουστάκη**, Παρὰ τὸ φρέξρ τοῦ Ἰακώβ...

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰασίου 1, Ἀθήναι 140. Προϊστάμ. Τυπογρ. Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3 Ζωγράφου. Τηλ. 787978.